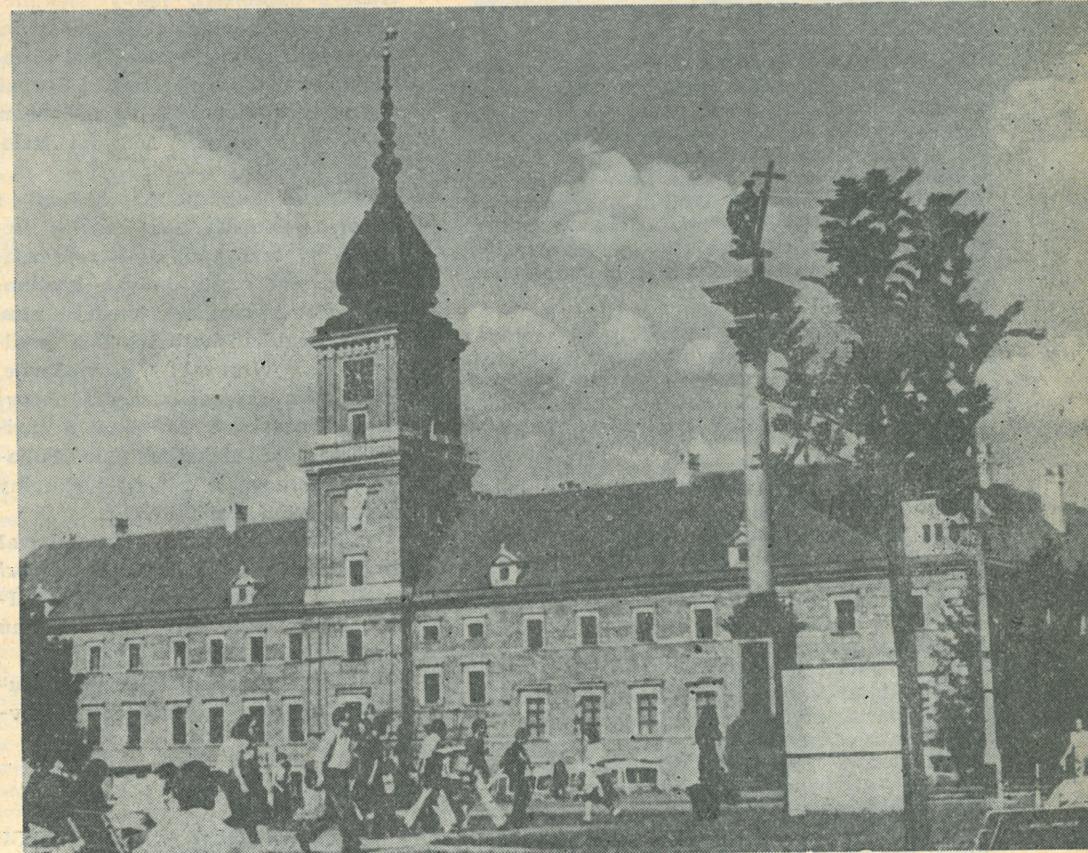
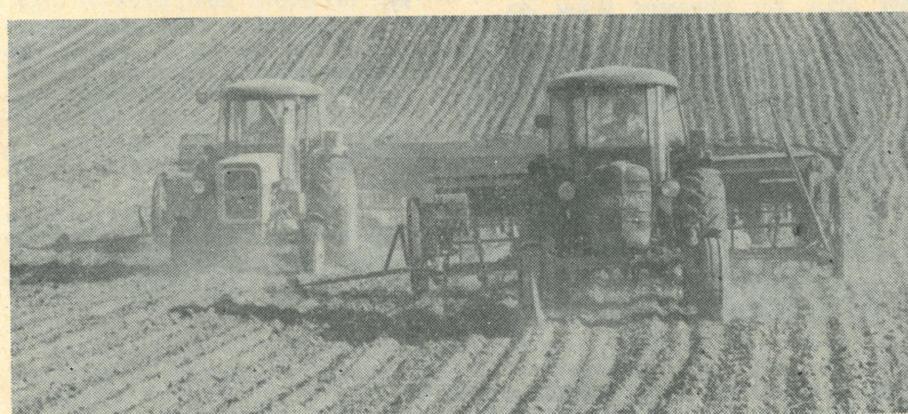
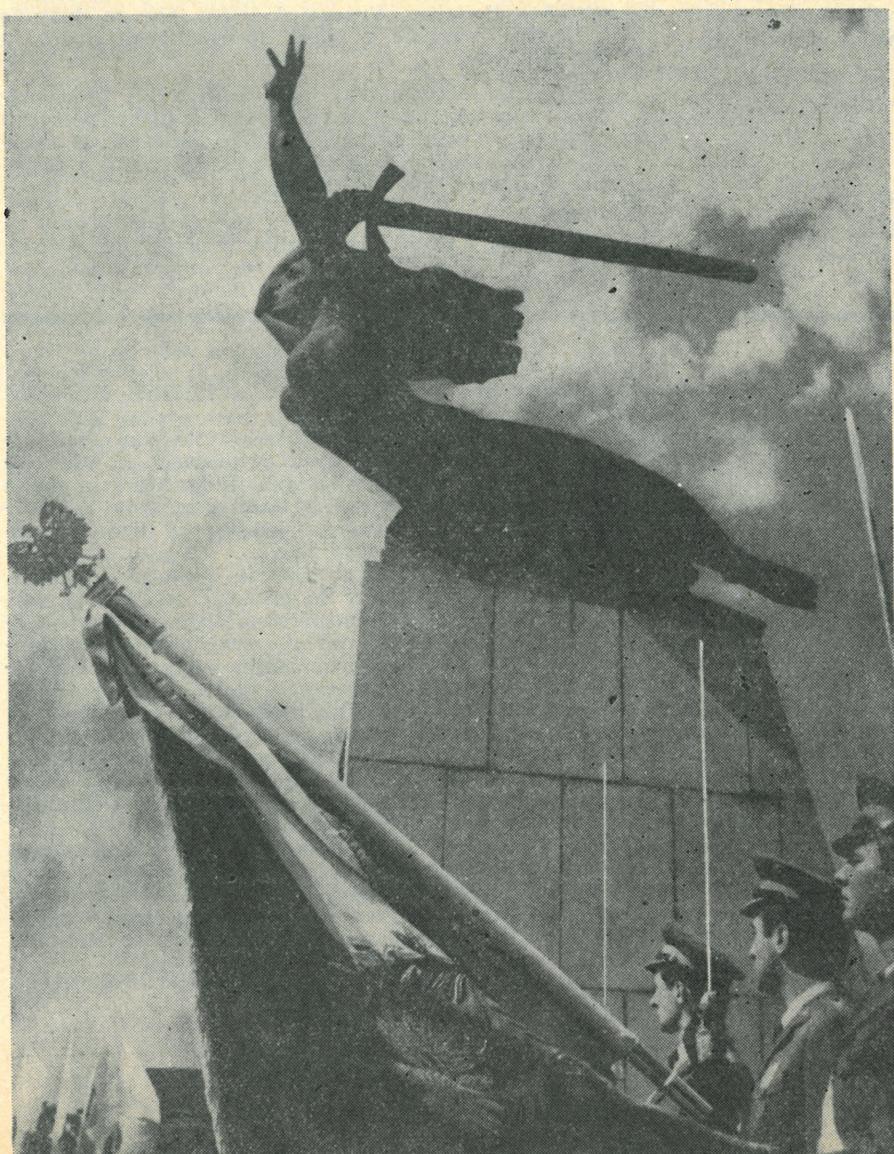

ŽIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • NOVEMBER • LISTOPAD • LISTOPAD • ČÍSLO 11/1978 ROČNÍK 21 CENA 1 ZŁ

POLSKO

60

OD DEKRÉTU O MIERI PO MIEROVÝ PROGRAM

7. novembra uplynulo 61 rokov od víťazstva v Rusku prej v dejinách sveta socialistickej revolúcie, pripravenej a vedenej stranou bolševikov na čele s Leninom, ktorá zvrhla jeden z najmohutnejších trónov vtedajšieho sveta, dala celú moc do rúk robotníkov a rolníkov a zrodila prvý mnohonárodný socialistický štát. Štát, zbavený triedneho vykorisťovania, ktorý reprezentoval záujmy pracujúcich mäs a odporoval politike imperializmu.

Zanedlho sa už mala skončiť prvá svetová vojna, revolučné vrente malo zahrnúť Nemecko i Rakúsko a zrušenie Októbrovej revolúciou cárskych záborových zmlúv malo preraziť cestu k vzniku nezávislosti polského štátu.

Jedným z najdôležitejších programových dokumentov sovietskej moci bol dekrét o mieri napísaný Leninom, ktorý na druhý deň po vypuknutí Októbrovej revolúcie schválil II. výseruský zjazd robotníckych a vojenských rád. Po prvýkrát v dejinách ľudstva bol v tomto dekréte formulovaný jasný program ustanovenia nových mierových vzťahov medzi národmi a mierovej koexistencie štátov s rôznym zriadením. Dekrét o mieri hlásal zásady úplnej rovnoprávnosti všetkých národov, rešpektovania ich národných a štátnej nezávislosti, ako aj nezasahovania do vnútorných záležitostí iných národov. Hlásal právo porobených národov na oslobodzovací boj, zdôrazňoval jeho spravodlivý charakter, odsudzoval hanebný koloniálny systém.

Odvtedy Sovietsky zväz neustále a dôsledne vystupuje za rozvíjanie mierových medzinárodných vzťahov, za všeobecný mier a bezpečnosť národov, za široké, vzájomne prospěšné medzinárodné vzťahy.

Politika budovania trvalého mieru sa taktiež stala jedným z pevných prvkov spojeneckých zväzkov spájajúcich ľudové Polsko so Sovietskym zväzom a celým socialistickým spoločenstvom. Práve tieto mierové iniciatívy, ktoré boli a sú hlavným a dôsledným smerom zahraničnej politiky Sovietskeho zväzu, Polska, Československa a ostatných socialistických krajín spôsobili, že mierové idey sa v súčasnosti stali blízke a všeobecne ako nikdy doposiaľ. Obsahujú ich aj uznesenia vypracované pred tromi rokmi v Helsinkach; za mier sa tiež vyjadruje deklarácia O výchove spoločnosti v mierovom duchu, ktorú predložil minister zahraničných vecí PSLR na poslednom zasadnutí OSN. Tento dokument hovorí o odstraňovaní zo školských programov a masovokomunikačných prostriedkov všetkého, čo slúži propagovaniu rasovej nenávisti, šovinizmu, neznanlivosti, nespravodlivosti, kultu vojny a násilia. Ide tiež o rozvíjanie rôznych formiem dvoj- a mnohostrannej spolupráce, o vzájomnú výmenu skúseností.

Aby sa však tieto zdravé intencie medzinárodného spolunažívania stali skutočne reálne a zaistili mierový rozvoj všetkých národov a štátov — treba obmedziť nebezpečné a veľmi nákladné preteky v zbrojení, začať ich a potom prejsť k etape odzbrojenia a všeobecnému mieru. Nás svet je totiž rozdelený a v rôznej podobe dedí problémy nedávnej doby, v ktorej sa nachádzal úplne v moci imperialistických sil, kapitálu a kolonializmu, nehovoriač už o tragickej skúsenostiach poslednej vojny. Pre ľudstvo, ktorému stále hrozí použitie rastúcich konvenčných vojnových prostriedkov a prízraok nukleárnej vojny, neexistuje iné východisko, ako upevňovanie miera a zmenšovanie nebezpečenstva vojny v Európe, na Blízkom východe, v Afrike, Ázii a všade tam, kde môže hroziť ozbrojená konfrontácia sily. Takej nevyhnutnosti upevňovania výsledkov politiky uvolňovania napäťia a odporovania negatívnym, znepokojujúcim tendenciám je podriadená neustála a veľmi dôsledná mierová politika Sovietskeho zväzu a krajín celého nášho socialistického spoločenstva.

ADAM CHALUPEC

KARDINÁL KAROL WOJTYŁA PÁPEŽOM

16. októbra 1978 konkláve zvolilo kardinála Karola Wojtylu, dovtedy krakovského metropolitu za 264. pápeža rímskokatolickej cirkvi, ktorý prijal meno Ján Pavol II. Ján Pavol II., syn polského národa je od 455 rokov prvým pápežom netianského pôvodu.

22. októbra tr. sa na námestí sv. Petra vo Vatikáne konala slávnostná inaugurácia pontifikátu pápeža Jána Pavla II. Na slávnosť prišli delegácie a zvláštne misie z vyše 100 krajín celého sveta. Prítomný bol predseda Štátnej rady PSLR Henryk Jabłoński, hlavy siedmich iných štátov, ministerskí predsedovia, zvláštne misie mnohých socialistických krajín na vysokej úrovni, diplomatický zbor s velvyslancem ZSSR v Taliansku Nikitom Rižovom.

Prítomní boli polskí biskupi s primasom Polska, kardinálom Stefanom Wyszyńskym. Boli reprezentované všetky nekatolícke kresťanské vierovyznania, medzi nimi hlava anglikánskej cirkvi a predstaviteľa výseruskéj pravoslavnej cirkvi. Na slávnosti medzi obrovským množstvom pútnikov a turistov bolo aj niekoľko tisíc Poliakov z domova a pútnické skupiny zahraničných Poliakov.

Na záver kázne pápež podčakoval predstaviteľom štátov a vlád, ktorí prišli na slávnosť, po čom po polsky vrele pozdravil svoju rodinu krajinu a Krakov.

Polsky rozhlas a televízia uskutočnili priamy prenos celej slávnosti.

JÁN PAVOL II

V MENE NÁRODA A NAJVYŠŠÍCH ORGÁNOV PER BLAHOŽELANIA PÁPEŽOVI JÁNOVIM PAVLOVIM II.

JEHO SVÄTOST JÁN PAVOL II. VATIKÁN

V súvislosti s vynesením Vašej svätosti do pápežskej hodnosti zasielame v mene národa a najvyšších orgánov Polskej ľudovej republiky srdečne gratulácie a najlepšie želania.

Významné rozhodnutie kardinálského konkláve vzbudzuje v Polsku veľkú spokojnosť. Na pápežskom tróne je po prvýkrát v dejinách syn polského národa, ktorý v jednote a spolupráci všetkých obyvateľov buduje veľkosť a blaho byt svojej socialistickej vlasti; národa, známeho vo svete svojou mimoriadnou láskou k mieru, národa — vreleho zástancu spolupráce a priateľstva celého ľudstva, národa, ktorý má všeobecne uznávaný podiel na rozvoji všeľudskej kultúry.

Sme presvedčení, že týmto významným veciam bude slúžiť ďalší rozvoj vzťahov medzi Polskou ľudovou republikou a apoštolskou stolicou.

EDWARD GIEREK
HENRYK JABŁOŃSKI
PIOTR JAROSZEWCZ

Varšava, 17.X.1978

TELEGRAM JÁNA PAVLA II.
NAJVYŠŠÍM PREDSTAVITEĽOM PSLR

VÁŽENÍ PÁNI,

EDWARD GIEREK
HENRYK JABŁOŃSKI
PIOTR JAROSZEWCZ

VARŠAVA

S mimoriadnou vdakou som prijal plné zdvorilosti a srdečnosti gratulácie a želania zaslané najvyššími predstaviteľmi Polskej ľudovej republiky pri príležitosti volby polského syna na stolicu svätého Petra.

Som celým srdcom s milovaným Polskom, vlastou všetkých Poliakov. Vrúcne si želám, aby sa duševne a hmotne rozvíjalo v mieri, spravodlivosti a úcte k ľloveku.

V duchu dialógu, aký nadviazali velkí predchodcovia, ktorých mená nosím, chcem s božou pomocou robiť čo je užitočné aj pre dobro milovaného národa, ktorého dejiny sa pred tisíc rokmi spojili s poslaniem a službou katolíckej cirkvi.

Vatikán, 19.X.1978

JÁN PAVOL II.
PÁPEŽ

V NOWOSĄCZSKOM
VOJVODSTVE

Prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek navštívil Nowy Sącz, — hlavné mesto jednej z najatraktívnejších turistických oblastí v Poľsku. Edward Gierek v sprievode prvého tajomníka VV PZRS Henryka Kosteckého a vojvodu Lecha Bafiu, navštívil najmladšie a súčasne najväčšie obytné sídlisko Nowego Sącza Milenium, v ktorom býva sedem tisíc ľudí.

V Nowom Sączi, ktorý má dnes 60 000 obyvateľov, buduje sa už nové sídlisko pre 30 000 osôb.

Ďalšou etapou tejto návštevy bol stretnutie s osádkou Závodov pre opravu železničných vozňov a Továreň na výrobu vŕiacich a banských strojov Gliník v Gorliciach. Gliničania hľásili tento deň prvému tajomníkovi ÚV PZRS, že už zanechali — na sviatok baníkov odovzdajú do prevádzky nový, dôležitý pre krajinu metalurgický závod.

PRED 25 ROKMI — 12. októbra 1943 I. pešia divízia Tadeusza Kościuszki utvorená v ZSSR zviedla pri Lenine významný boj s hitlerovcami. V celom Poľsku a v zahraničí sa komalo veľa podujati venovaných tomuto jubileu. Vo Varšave sa za účasti najvyšších stranických a štátnych predstaviteľov, delegácií armád spriateľených štátov, veteránov významných bojov proti fašizmu konala slávnostná akadémia na počesť 35. výročia vzniku Poľskej ľudovej armády.

VŠEOBECNÉ SCÍTANIE LUDU

Už rok sa v Hlavnom štatistickom úrade pripravujú k všeobecnému scítaniu ľudu, ktoré sa podľa uznesenia Rady ministrov uskutoční v celej krajine od 7. do 13. decembra tr.

Nové scítanie bude však odlišné. Zatial čo predošlé zahrňovalo polnohospodárstvo, obytné a hospodárske stavby, terajšie bude predovšetkým scítaním obyvateľstva a jeho bytových podmieneck.

Hodno spomenúť, že scítateľia sú povinní zachovať štatistické tajomstvo, čo nesmú prehradiť žiadne získané informácie. Všetky údaje budú slúžiť iba a výlučne štatistickým účelom.

Niekolko dní pred začiatkom scítania scítateľia skontrolujú svoje obvody a odovzdajú obyvateľom výzvu HŠÚ s informáciami o scítaní, patrienne formuláre a dohodnú hodinu scítania.

Rok 1917 byl předposledním rokem I. světové války a v říjnu, kdy se uskutečnila v Rusku revoluce, už všechno nasvědčovalo porážce Rakousko-Uherska a vilémovského Německa. Vykořisťování pracujících na celém území habsburské říše se zotilo, hladovějící lid byl vydán na milost a nemilost spekulantů, a rakousko-uherská sociální demokracie, v jejímž rámci se rozvíjelo české dělnické hnutí, dávno propadla nacionálnemu. Plně se postavila za vládní heslo „obrany vlasti“. Český proletariát zůstal bez jakéhokoli správné orientace. Naruštající vnitrostranické rozpory se projevily i v dělnickém tisku. Hlavním mluvčím Československé sociální demokracie bylo Právo lidu, list velice rozšířený. V době vypuknutí světové války v r. 1914 mělo ranní vydání náklad 25 tisíc exemplářů a večerní dokonce přes 160 tisíc.

Válka však práci tisku a především českého a navíc dělnického nesmírně stížila. Byla zavedena preventivní cenzura a velmi se zvýšila konfiskační pravomoc úřadů.

Právu lidu bylo vytýkáno, že svými články pobuje obyvatelstvo. Jeho vedení se nátlaku vlády podrobilo a za cenu loajálního přístupu k oficiálnímu zpravodajství o situaci na frontách i v zázemí smělo vycházet, i když v omezeném nákladu.

První zprávy o proletářské revoluci v Rusku dostali čeští dělníci v Právu lidu 9. listopadu 1917. Byly víc než stručné a byla z nich zřejmá nedostatečná informovanost. Zato titulky byly poutavé. Pod celkovým názvem „Nová revoluce v Rusku“ čteme: „Ministerstvo uvrženo do vězení“, „Kerenský uprchl“, „Lenin pánem Petrohradu?“ atd.

OHLASY VŘSR V RAKOUSKU UHERSKU (1917–1918)

Pozornost českého dělnického tisku, a ostatně i tisku buržoazního, byla poutána vším, co se v Rusku dělo.

V listopadových a prosincových dnech se už český sociálně demokratický tisk rozepsal, v míře povolené úřady a pokud to dovolovaly zkreslené údaje oficiální C. a k. korespondenční kanceláře, o „Mírovém návrhu vlády dělníků a sedláčků“ a revolučních zákonech a opatřeních.

Právo lidu se občas snažilo své čtenáře upozornit na rozpornost zpráv, které otiskovalo. Tak např. 15. listopadu je zpravidla z Ruska nadepsáno: „Komu věřit? Pravý opak předchozích zpráv“. A pak následují titulky: „Zprávy o revoluci se rozcházejí“, „Lenin poražen?“, „Ruská generalita proti Leninovi“, „Kdo je vítěz? Kerenský či Lenin?“. Přesto se však dělníci krok za krokem dovídali o socializaci průmyslových podniků, kolektivizaci půdy, o zrovnooprávnění žen, a pokud to úřady přímo nezakázaly, byli čtenáři seznámováni i s Leninovými projevy k situaci v Rusku. Právo lidu uveřejnilo „První ústavu pracujícího lidu na světě“, což vyvolalo pozornost široké veřejnosti.

Dělnický tisk si na nedostatek serióznych zpráv opětovně stěžuje. Večerník Práva lidu napsal 22. srpna 1918: „Soudce, má-li rozsoudit při zcela jednochou, má k dispozici spolehlivý materiál žalobní a vyslýchá svědky. Tohoto bezpečného materiálu o Rusku se nám nedostává...“

Tisk buržoazní, ač rovněž odkázaný na oficiální prameny, tento nedostatek nepočítá. Má výdely po ruce dost polomu a výmyslu.

Klerikální Moravská orlice přichází se svou troškou do mlýna s článekem „Pánbiček ví, co je Rusům třeba“, kde předpovídá, že bolševici budou muset celý svůj socialismus strtit do kapsy a odejít ze scény.

Ty buržoazní listy, kterým záleželo na jisté prestiži, volily ovšem jinou formu protisocialistické kampaně. Např. Národní listy, orgán českého průmyslového a finančního kapitálu, napsaly 10. listopadu 1917, že „Leninův program hodí se sice znamenitě za látku k utopickému románu, ale nemůže být programem žádného státu“.

Jestě přezírávajíši postoje zaujmaly pražské německé buržoazní listy jako Bohemia a Prager Tagblatt. Např. Bohemia, zaujatá především vysoko loajálním zpravidla ze všech front a ještě víc protičeskými štvanicemi, otiskuje v říjnu zprávy, z nichž je patrné, že naprostě nemá jasno o tom, co se v Rusku děje a že ji to ani nevadí. Dne 4. října 1917 neuznala za dobré otisknout mezi novinkami z Ruska nic jiného než recept z jakési tehdy vydané výše kuchařské knihy na „Vejce á la Kerenský“ a ještě 14. října otiskuje na první stránce obsáhlou zprávu „Rozklad v ruské armádě“, kde vyvrací informace zahraničních, hlavně švédských novin o nechuti ruské armády pokračovat v boji pod velením

carských generálů. Teprve 14. listopadu 1917 bere na vědomí že byl „Kerenský definitivně poražen“. V buržoazním tisku, hlavně německém, však už tu a tam probleskuji pochvalné poznámky na adresu českých sociálních demokratů, kteří se v té době postavili za další válečné půjčky a stále výrazněji přijímali za své buržoazní nacionalistické stanovisko, i když sociálně demokratický tisk ještě nepodporoval vysloveně nepřátelské postoje vůči ruské revoluci. Naopak, občas přinášel i hlasu rádových členů strany, kteří se za ni stavěli. Kladenská svoboda, jeden z nejstarších krajských sociálně demokratických listů založený r. 1891, přinesl „myšlenky soudruhů vojínů o revoluci bolševiků“ mezi nimiž byl otištěn i dopis Antonína Zápotockého (po II. světové válce druhý dělnický prezident ČSSR), který odmítl probíševický postoj nacionalistů v české sociální demokracii. V otázce načionalismu se však na platformu buržoazie postavil ostravský Duch času, plzeňská Nová doba poplatná sociálně demokratické pravici, ale i levicová brněnská Rovnost a konečně také jeden z nejzásadovějších listů, už zmíněná Kladenská svoboda. Když dostaly válečné události spád a spěly k rozuzlení a na obzoru se rýsovalo osamostatnění Československa, převládaly v těchto listech protirevoluční tendenze, a 23. října hlásá Kladenská pravda nutnost „všeobecného odpustění“.

Jak vidíme, český sociálně demokratický tisk v době Velké říjnové revoluce nesehrál tu úlohu, která mu příslušela jako důležité zbrani dělnické třídy, přesto však byl jediným šířitelem zpráv o událostech v tehdejším Rusku a seznamoval své čtenáře se základními fakty.

JARMILA KVAPILOVÁ-PAGOPRESS

FAKTY Z ČSSR

Celkový počet zaměstnaných v socialistickém sektoru národného hospodářstva ČSSR dosahoval v polovici tohoto roku 6 375 000 lidí, v tom v České republice — 4 559 000 a v Slovenské republice — 1 816 000 osob. Je to o 77 000 zaměstnaných vícejako v minulém roce. Tento rast zaznamenali predovšetkým v československých priemyselných podnikoch, ktoré teraz zamestnávajú vyše 2 605 000 osob, ako aj v spojoch.

Značný podiel medzi novými zaměstnancami majú ženy, najmä v nevýrobných povolaniach, kde odohrávajú najväčšiu úlohu. V československej maloobchodnej sieti pracuje skoro 222 000 osôb, v podnikoch pre hromadné stravovanie ok. 148 000, v komunálnom hospodárstve skoro 125 000 v osvetre ok. 383 000 a v zdravotníctve vyše 288 000 osôb.

Zvýšila sa aj priemerna mzda osôb zamestnaných v národnom hospodárstve (v prvom polroku o 4,3 percente) a v súčasnosti dosahuje 2 439 korún. Značne sa zvýšili náklady určené na sociálne dávky. V starostlivosti štátu o mnohodetné rodiny je Československo na jednom z popredných miest na svete. Jednou zo základných formou tejto starostlivosti sú rodinné prídatky.

Najdôležitejšiu reformu v tejto oblasti uskutočnili v ČSSR v roku 1973. Okrem zvýšenia finančnej pomoci matkám po narodení dieťaťa do výšky 2 000 korún na výbavičku a predĺženia platenej materskej dovolenky na 26 mesiacov, zvýšili tiež značne rodinné prídatky. Dostávajú ich rodičia na každé dieťa bez ohľadu na svoje sociálne postavenie a povolanie alebo výšku platu.

V priemyselne vyspelej ČSSR polnohospodárstvo odohráva dôležitú úlohu stabilizačného činitela. Je moderné, velkovýrobné s intenzívou rastlínou a živočíšnou produkciou a rýchle sa blíží k sebestačnosti. Vybavením traktormi, kombajnami, elektrickou energiou a hnajivami je československé polnohospodárstvo popri NDR na poprednom mieste medzi krajinami RVHP a blíži sa k najvyspelejším krajinám na svete.

Na rozvoj polnohospodárstva Československo vynaložilo za posledních

desať rokov vyše 108 mld korún, čiže 10 percent všetkých investícii v národnom hospodárstve. Meliorovalo sa skoro 500 000 ha a dodávky umelých hnojív sa zvýšili o 50 percent. Priemyselné výrobky dodané polnohospodárstvu za posledných desať rokov sa zdvojnásobili. Československí rolníci dostanú v tejto päťročnici 50 400 traktorov, 17 500 nákladných automobilov. T.r. dostanú o 350 000 ton viacej umeľých hnojív ako v roku 1975.

Mimoriadne dôležitý pre československé národné hospodárstvo bol rast produkcie obilia a dosiahnutie v posledných rokoch sebestačnosti. Podiel obilia na celkovom areále ornej pôdy v ČSSR dosahuje v súčasnosti 57,2 percent. Dovolo to plánovať rast produkcie obilia v tejto päťročnici o 8 miliónov ton viacej ako v predošej päťročnici. Sedemdesiate roky boli úspešné aj pre rozvoj chovu. V tom čase produkcia mäsa sa zvýšila o 22,3 percenta, mlieka o 21,9 percenta, a vajec o 41,9 percenta. Rekordný bol najmä rok 1977. Polnohospodárska produkcia dosiahla vtedy hodnotu 80,3 mld korún, z čoho 56,1 percenta pripadlo na rastlinnú výrobu a 43,9 percenta na živočíšnú výrobu. Minulý rok výroba mäsa dosiahla 1,6 milión ton (spotreba 82 kg na osobu), mlieka 5,36 milión litrov, vajec 4,6 milión kusov. Odhaduje sa, že tohorečná úroda nebola nižšia ako vlny. Ďalšiu intenzifikáciu si však vyžaduje produkcia zeleniny a ovocia, ktorého sa dováža veľa.

Československo nie je primorskou krajinou, ale aj tak má obchodné lodstvo, ktoré minulý rok prepravilo vyše 8,6 milión ton nákladov. Pod československou vlnkou pláva 12 námorných lodí, ktorých celková nosnosť dosahuje 221,6 tis. ton. Najväčšia loď sa menuje Vítkovice a môže prepraviť naraz 40 000 ton tovarov.

Prvým morským prístavom pre československé lode bol prístav v Štítine. Neskôr sa Československo zúčastnilo na výstavbe prístavu v Rostocku (NDR), odkiaľ sa prepravuje suroviny pre československý metalurgický priemysel. Stále sa rozširujú styky československého obchodného lodstva s prístavmi Juhoslávie, Rumunska a Sovietskeho zväzu. Vodná cesta na Labe spája Československo so západonemeckým prístavom v Hamburgu.

Základnú časť nákladov prepravovaných morskou cestou tvoria suroviny, najmä železná ruda a suroviny pre chemický priemysel.

Súbor francúzskych horalov z Pyrenejov pútal pozornosť prekrásnymi krojmi a zaujímavymi krpcami.

VEĽKÝ PODHALANSKÝ JARMOK

V znamení výbornej zábavy a nádherného slnečného počasia uplynul treći v poradí Veľký podhalanský jarmok. Hostiteľom podujatia bol už tradične Nový Targ, malebne rozložený medzi Bielym a Čiernym Dunajcom. Tradícia novotarských jarmokov siahajú do stredoveku, keď Nový Targ bol dôležitým obchodným strediskom medzi Poľskom a Maďarskom. Vtedy sa tu široko rozvinulo remeslo a obchod.

Aj dnes Nový Targ je stále sa rozvíjajúcim hospodárskym strediskom na Podhale, ale aj rozvodným centrom turistického ruchu pre oblasť Tatier, Spiša, Oravy a Pienin. Vyše dva a pol milióna turistov navštievuje rok-ročne Nový Targ.

Obchodné podujatie sestralili svojim vystúpením súbory z ôsmich krajín: Bulharska, Československa, Francúzska, Grécka, Juhoslávie, Španielska, Nórsku a Maďarska, ktoré sa zúčastnili Medzinárodného folklórneho festivalu horských oblastí v susednom Záhoranom. Účastníci Jarmoku srdiečne uvítali všetky súbory, medzi ktorými bol aj súbor z Ostravice v ČSSR.

S kultúrnymi podujatiami účinne súčasťou obchodná expozícia remeselníckych výrobkov ľudových tvorcov. Otcovia mesta sa postarali o žaludí učastníkov festivalu a hosťov, preto ani neprekvaipuje, že všetci mali dobrú náladu. Dovidenia o rok!

Text a foto: E. KACZMARCZYK

Dva páni stáli na rohu na náměstí a rozmlovovali zvolna, zdržlivě a moudře. Byli oba starší a zkušení. Jeden z nich měl placatou čepicí na hlavě, kouřil dýmku a plival smělym obroukem. Tvář toho druhého byla porostlá řídkým vousem, jenž se sdržoval v osamocené chomáčky; jinak se honosil tuhým límcem.

Slunce se chýlilo k západu a ozařovalo i toho s placatou čepicí, i toho, jehož vousy vegetovaly v neúrodné krajině.

I mluvili o tom, jak se dny kráti, a ten s tuhým límcem minil, že se ani nenadějme a bude tu už podzim. Placatá čepice přisvědčila a děla, že v tuto roční dobu a v této hodině se slunce dotýká střechy okresní stravovny, kdežto ještě před týdnem stálo vysoko nad okresním hejtmanstvím. Jakmile se bude odrážet v oknech, co bydlí v domě po soudním sekretáři, pak je třeba opatřit uhlí na zimu.

Hovor se živě rozvinul, i počalo se mluvit o nemocech, které ohrožují pokolení lidské. A vtom přešel kolem pán se skřipcem a v rozhalené košili, který si nesl tennisovou raketu.

Pán s tuhým límcem strhl klobouk s hlavy, zlomil se v kříži a zahýkal: „Uctívý služebník, poklona, má služba, klaním se, pane profesore!“

„Dobrý den,“ zaševelil pán s tennisovou raketou.

Pán s placatou čepicí nevydal ze sebe zvuku, ani nevyndal dýmky z úst. Na jeho obličeji se jevíla pýcha svobodného a nezávislého člověka.

Pán s tuhým límcem vyčkal, až profesor zmizel za rohem, a pak řekl hlasem, ve kterém se chvěla úcta: „Matematik!“

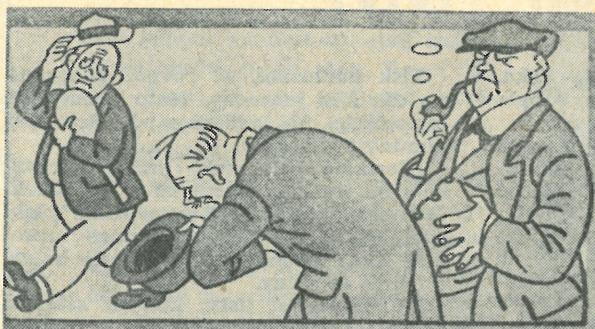
Muž s placatou čepicí pokrčil rameny.

„Učenec!“ pokračoval jeho druh, „celou vědu má v malíčku. V noci vychází do polí a zkoumá hvězdy. Nic mu nejdě, co se děje na nebi. Všecko má probádáno a ke všemu ví odpověď, co se děje ve vesmíru.“

„Pro mne,“ odvětil chladně muž s placatou čepicí, „může si počítat hvězdy. Já si toho nevšímám.“

„Hrůza jede z něho,“ ujal se slova vousatý, „dovede studenty prohnat. U

Karel Poláček PAN SELICHAR SE OSVOBODIL

Ilustrace Evžen Seyček

něho musí být žák kovaný. Neodpustí nic. Kolik hochů zkazil a vyhnal do života praktického.“

„Já,“ pravil muž s placatou čepicí hrdě, „já si ho nevšímám. U mne nemají profesori cenu. Můžou kolem mne chodit a já je nevidím. Matematik — nematematik, mně je to jedno. Nezdravím.“

„Nezdravite?“ ptal se vousatý s hrůzou.

„Nezdravím,“ potvrdila placatá čepice s blaženým úsměvem.

Odpivil si a pokračoval: „Bývaly dobré, kdy jsem je zdravil. A jak jsem zdravil, o já! Koukám z krámu a vidím už z dálky profesora. Vyrazím ven a křičím přes celé náměstí. Klaním se, div nebiju čelem o dlažbu. Takové bývaly poměry ...“

„A cože už nezdravite?“

„Nemusím,“ zazářil ten s placatou čepicí. Můj hoch má už maturitní vysvědčení v kapce. Celý svět má otevřený a všecko může vypustit z hlavy. Ted' půjde do úřadu a do vědy mu nic není. Hlavu si může vyvětrat a vypustit tam rozumné myšlenky. Já ti dám matematiku!“

Zahleděl se snivě do protějšího rohu náměstí, kde stál obecní strážník a hrál si se psem.

„Dřívě,“ pokračoval, „musel jsem chodit do školy se potápavat na hochu, Strastiplné chvíle! Stojím před professorem a třesou se mi kolena. Kolik takový otec zakusí strachu, toho si nedovedete představit.“

„Váš syn, pane Selichare,“ povídá, „je žák dosti nadaný, bohužel však je povaha hravé. Ve škole pozor nedává, jenom alotria tropí a jiné vyrušuje. Nevím, nevím, pane Selichare... Lépe by bylo, kdybyste ho vzal z ústavu a dal do života praktického. I tak se může stát rádným členem lidské společnosti.“

Jsem celý pryč, brada se mi třese a já prosím, aby to s chlapcem zkousil, že mu domluvím. A kluka jsem, jak už byl septimán, seřezal, tak — já ti dám alotria, uličníku, studie stojí takové peníze a on je povaha hravé. Celé noci jsem nespal a ten den, co dělal maturitu, nic do mne nebylo, já myslil, že to zaplatím životem, takový jsem měl strach. Vždyť je to na povázenou! Vyhodí ho ze školy a co já s takovým klackem...“

Vypnul prsa a dodal pyšně: „Ted' to mám všecko za sebou. Strach jsem ze sebe shodil a jsem svobodný člověk. Chutná mi jist a spíš jako zabít. A kolem mne může jít celý profesorský sbor, já nikoho neznám, ke mně se nezmusejí hlasit. Ted' jsem pán!“

Vousatý se zasmušil.

„Pan Selichare,“ zaprosil, „pěkně vás prosím. ... Když budete v mé přítomnosti, pozdravte profesora...“

„Nikdy!“ zaržál pan Selichar.

„Když vás pěkně prosím ... pro součeskou svornost ... profesori jsou lidé škodliví a strašně by mi mohli ublížit ...“

„A jak by vám mohli ublížit?“ ptal se pan Selichar, „vždyť vy děti nemáte —“

„Moje žena, zarděl se vousatý, „je s útežkem. Snad to bude syn a já ho dám do gymnasia, aby to přivedl dál než otec. Co vám to udělá, pane Selichare, snad nebudeš kazit životní dráhu mému ubohému dítěti ...“

Pan Selichar zavrtěl energicky hlavou.

„Máte to marné, pane Touci. Umínil jsem si a nezdravím. Osvobodil jsem se z poroby. My máme maturitní vysvědčení v kapce —“

„Pan Selichare,“ kvílel pan Touc, „nebudete tak zavrzely ... Pod srdečem, rozumíte, pod srdečem nosíš má choť sestra. Otec se stará, matka se stará, chtějí, aby z milovaného dítěte byl pán ... vy nepozdravíte, profesor vyvolá, hoch se učí, celou noc sedí nad knihou, profesor dá schválenou takovou otázkou, aby chlapce nevěděl, jenom proto, že vy, pane Selichare, jste nepozdravil, hoch si sedí, profesor napiše do notesu nedostatečnou, moje robátko, které nosí matka pod srdečem, propadne, půjde na řemeslo, řemeslo je dneska žebrota, myslil jsem s chlapcem výš, teď je konec, protože jste takový ...“

„Nemůžu si pomoci, pane Touc. Každý víme své. Já se postarál, postarejte se taky vy. Ale zdraví — to ne. Já už to mám za sebou. Teď si odpočnu. Povedu život spokojený ...“

„Je dobré, pane Selichare,“ děl pan Touc ponurě, „asoň vidím, jaký jste. Brali jsme od vás zboží, teď budeme chodit naproti. Zkazil jste měmu chlapci život a my za to budeme podporovat konkurenci ...“

Pan Selichar pokrčil rameny.

„Dělejte, jak rozumíte. Jděte ke konkurenci. Ale já nezdravím. Áť si zdraví jiní. Já jsem se osvobodil z jařma.“

LAPONSKÉ atrakce a ... strasti

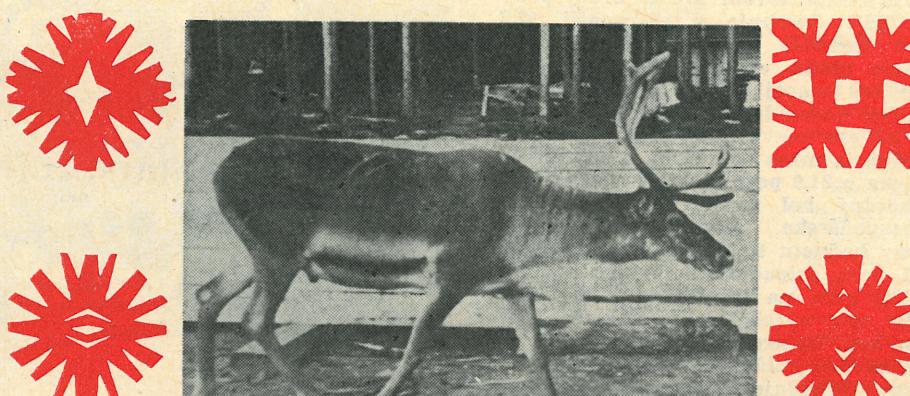
My, obyvatelé mírného středoevropského pásma, spojujeme letní dovolenou se sluncem Jihu. Ukázalo se však, že dobrá reklama může úspěšně namluvit na hledání slunečního tepla za... polárním kruhem. Po překročení této zdánlivé zeměpisné čáry u Rovaniemi v severním Finsku jsem dostal od Komise turistiky města Rovaniemi ozdobný diplom následujícího znění:

„Potvrzuje se, že pan Roman Wysocki dnes překročil polární kruh severně od Rovaniemi ve finském Laponsku, na 66°33'07" východní zeměpisné šířky. Stává se, že v létě ničím nezakryté slunce svítí 720 hodin. V hojnosti světla a tepla se bujně rozvíjí život. V prosinci však všechno přikrývá zimní soumrak. Neznamená to však, že panuje vševelká tma. Vládne ticho, klid, odpočinek. Přejeme Vám, dnes i v budoucnou, vrcholné štěstí a těšíme se, že Vás opět v Laponsku uvidíme.“

Toto přání — uvítat po druhé cizince nevyplývá rozhodně z nezištné lásky k němu, ale ze zhola zíšné lásky k jeho peněžence, do níž musí často sahat, chce-li se zúčastnit tradičních slavností a obrádů, např. polárního kruhu nebo rýžování zlata.

Polární křest spočívá v tom, že osoba překračující poprvé polární kruh klekne na sobě kůži před rozkošnou Laponkou, oblečenou v barevný, červenomodrobílý lidový krov. Hezké děvče vyleje provinilci za límec hrnčík studené vody a pak zmrzlému chudákovi nabídne pohár hnusné tekutiny, prý sobí mléko. Pak se sáhne do peněženky a dostane výše uvedený dokument.

Po této ceremonii se můžete již zahrát a spravit si chův kalíškem něčeho

Soba potkáš v Laponsku na každém kroku, i v místech, kde je to zdánlivě zcela nemožné. Je to parohatý sudokopytník, podobný jelenovi.

silnějšího, což Finové mají stejně rádi jako my a snad i víc. Vstoupíte-li za tímto účelem do hotelové restaurace v Rovaniemi, musíte si všimnout, že stěny sálů zdobí nádobí — misky s dírkovaným dnem a se žlábkem. Slouží k rýžování zlata v ledovém proudu řeky Lemmenjoki, což znamená řeka lásky. Z knížek Curwooda a Londona víme, že se zlato rýžovalo u Yukonu na Aljašce. UKazuje se, že i v Laponsku. Dokonce jsou zde pořádána mistrovství světa v rýžování zlata a to pod záštitou a s účastí samého prezidenta Kekkonena. Poslední mistr světa rýžoval na svém plácku pět hrudek zlata. Těchto pět hrudek mu zajistilo rekordní úspěch, protože přesně tolik jich organizátoři naházel do vody na jednotlivých stanovištích. Poslední přírodní hrouda zlata zde totiž

uvízla v sítě před několika desítkami let. Ačkoliv prý v některých severných řekách se zlato nachází a jeho rýžováním se profesionálně zabývá pár osob. Ale není slyšet, že by narýzovaly jméní, které by mohlo rozinit obrazotvornost. Nejvýnosnější je tedy zaměstnání amatérských zlatokopů, i když těch několik hrudek nutno předem do vody hodit...

Největší zisk však přináší Laponské exploatace nádherných lesů a chov dobytka. A také sobi, které můžeme potkat v nejméně očekávané chvíli.

Ve finském Laponsku žije na skoro 100 000 km² sotva 200 000 obyvatel, tedy tolik, kolik v jednom průměrném městě na jihu země. Žije se zde mnohem těž než na jihu a jak prohlašují

místní odborníci, Laponsko potřebuje investovat do svého národního hospodářství 700 — 800 miliónů finských marek (1 marka = přibl. 0,25 dolaru) na rozvoj infrastruktury, energetiky a zemědělství. Nelze se tedy divit, že hodně obyvatel tohoto krásného kraje odjíždí každého roku na jih za prací a do lepších životních podmínek. Ale i

Polární krest

na jihu je to stále těžší a počet nezaměstnaných v minulém roce ve Finsku činil 160 000 osob. Nejcitelnější ekonomický úkaz kapitalistického světa se nevyhnul ani této kouzelné zemi, která se snaží rozvojem turistiky zlahodit své potíže.

Text a snímky ROMAN WYSOCKI

Pokračujeme v uverejňovaní úryvkov románu Červené víno od Františka Hečku, ktorý ako slovenský filmový seriál vysielala naposledy v I. programu poľská televízia.

V minulom čísle sme si prečítali, ako si Urbán a Kristína zvykajú vo Vlčindole na samostatnosť, na život v novom prostredí a prácu vo svojom vinohrade. Sú šťastní, práca sa im dari a Kristína očakáva druhé dietatko. V tom jednej jarnej noci, keď puči vinohrad a kvitnú ovocné stromy napadol sneh. Naštastie nemrzlo a sneh skoro zmizol. Ale zákratko na vinohrady zaútočila fyloxéra a iné choroby. Vinohradníci sa schádzajú a uvažujú o tom, ako zabrániť škodám.

ré účty. Splatné a nevyrovnané. Preto celkom nevrlo navrhuje:

— Mysiel by som — prejsť sa po vinohradoch: prezrieť výhľady na úrodu a tie... okolice. Parom do nich!

Chlapí kráčajú hore Habdžovým vinohradom vo Vlčích kútoch ako na pôd. Čo krok sa zastavujú. Vníkajú do riadkov a rozhrňajúc lístie na révových pníkoch ovešaných hroznom, ktoré miestami už mäknú, hikajú: pre strapy na strapcoch žabúdajú na fyloxéru. Iba Apoštolovi sedí na mozgu, nevládze sa dobre venovať prehliadke Urbanovej roboty, kym si nevybaví s Rajčinom.

— Filip! — obracia sa k Rajčinovi, — zdá sa mi, že ty predsa len Urbani krvdiš!

a vidia svoje! Porovnávajú! Každý z nich má svoj vinohrad, ovela krajsí, mladší, pevnejší, ale ani jeden z nich nemá ho obrobene tak ako Urban!

A čo je najzvlášnejšie, ani jeden nemá vo svojom vinohrade tolký slub na úrodu, slub už takmer splnený, ako Urban vo Vlčich kútoch! Trochu ich potešuje, že nadľho zrezal a že ho vtrestce budúci rok, lebo, ako správne dôvodí, vinohrad možno prirovná k všetkemu, len z neho nerobi dojnu krvu. To troška štipe Apoštola.

— Zrezal si, Urban, hned na dva roky, nemysliš?

On akoby čakal na otázku od samého začiatku, čo mu vstúpili do vinohradu, odpovedá:

— Naschvál! Musím z tých štrgálov

— Taký ako my, len sa kdekolko učil, ako sa vinič obrába a s vínom narába, kde v akejši škole v Západnom Meste.

— Jaj, tak! — uspokojuje sa Apoštol. Zaumieňuje si odterajška viacej si vziať Habdžu.

Prebehnú sadom i cestou a zasa sadom pod slivkami do hlináčiek Mladej hory, do kráľovstva Pavla Apoštola. Vinič tu rastie silný, vysoký a bujný, že radosť pozriť. Zem vlnkajúca i chladnejšia, ale zato úrodnejšia ako na druhej strane za Baraňou hlavou. I hrozno väčšie, len menej svieti ako napríklad Urbanovo vo Vlčich kútoch.

Pri portugalových dolovkách zistujú, že skoro všetky čupia na zemi s prú-

František HEČKO

ČERVENÉ VÍNO

Čo ma to tak páli zdnuka? (úryvok 4.)

— Vitajte!
— Dobre zdravie!

Pri podávaní rúk, ako sa na nedelu patrí a na všedný deň nesluší, Urban s Filipom sa tešia, že Pavol s Oliverom prinášajú veselšiu partieku na rozhovor, než cez popoludnie živali oni sami. Ale mýlia sa. Tí práve cheú sa čo na jahľe ponoriť do reči o fyloxére.

— Prišli sme, či sa vyplati robíť volačo proti tej zlezbe?

Urban vedel hned na jar, i keď sa zdalo, že jeho mysel blúdi ešte po zelenomorských záhumeniciach, že vlčindolské vinohrad, najmä mladé a dolovkové, začinajú miestami plešivie, žltinú a prepadať sa.

— O vašich okoliach viem. A nech sa prepadnem, ak by mala byť pravda, že sa tomu teším. Tuto s Filipom sme sa doteraz škripili čo robiť: či len striekať sŕouhlíkom alebo robít aj inšie... Či klčovať a podsádzat americké štopy...

— Striekať! — kričí Rajčina.

— Ako ja, a okoliu mám! — zavračia Oliver.

— Ale si slabo, len na jeseň, i na jar si mal! — bráni sa Filip.

— Nebudeš večne striekať a striekať — zlostí sa Urban, vyhadzovať groše, a nepomôcť si.

— Všetko stojí peniae! — kričí Rajčina. — Už len treba užať mne, ktorý som vyrástol vo Vlčindole, a nie tebe, vyválanému na holom zelenomiskom humne!

— A čo ak Habdža lepšie otvára oči a hlbšie vidí ako, povedzme, ty, Filip? — hnevá sa Apoštol, že Rajčina takto hluší Urbana i s jeho novotami, v ktorých by mohlo byť niečo užitočného.

— Prd vidí! — pajedí sa protivník, — Silvester Bolebruch o amerických podpínikoch nechce ani počuť.

Posledné slová pichajú Olivera Ejhledjefku do živého. Cloveka, nosiaceho meno Silvester Bolebruch, neznáša ani v reči. Má s ním nevybavené sta-

Pristavujú sa v prsiach Vlčich kútoch, rozkročení v riadkoch, majúc Rajčinu v riadku nad sebou, rozkvitnutého v tvári horúčavou i vzrušením od fyloxérových rečí, neberúcich konca.

— Prečo? — pýta sa s nechutou, rozhodnutý vypočuť ešte, ale už sa neprotivi.

— Preto, lebo Urban čosi šípi. A možno aj čosi vie. — Apoštol chce ešte čosi rieci o Habdžovi, ale považuje to ešte za nezrelé na vyslovenie, kým nepredjú cez celý vinohrad. — Napríklad ja, — pokračuje, — predvian rozdroboval som z päťdesiat portugalov, do jám som nagnaviel hnoja, vlni mi zarodili, dolovky i tohto roku vyhučali, ale koncom mája — hop! Odvtedy ani hore ani dolu! Žltinú! Staré klče držia, ale dolovky, hovorí dolovky spadli...

Rajčina krčí plecami, ešte nie dosť presvedčivo.

— Podívame sa na tie dolovky! — ozýva sa Urban. Jeho hlas je sebavedomý. Po prvý raz vo Vlčindole počítil, že jeho slová už čosi znamenajú. Že začínajú platiť ako peniae.

Urbanov vinohrad vo Vlčich kútoch je už starý. Viničné hlavy, možno i päťdesiatročné, rozrohatené doširoka, ženú viac do hrozná než na prútie. Každý klč slabuje za pol veda hrozná, ak len nie viac. I sorty ako tak ujdú. Všetka čest otocili do Ameriky zbehnuvšieho Deográciu: tu sa predstavuje ešte jeho práca! Hodne je rizlingu i kadaarky, kde-tu sylván a veltlin, ale hlavne čosi, čomu nien mena ani chuti. Hlavná vec, že biela zmesanina v prsiach Vlčich kútoch vyzrie vždy dôkladne. Vrch vinohradu vo výpenistej hlináčke zasvätený je portugalu a nakyslej frankovke. Portugale strapce miestami už mäknú: sú postriekané akoby atramentovými škvarnami.

Chlapí asentujú Urbanovu prácu dôkladne a podrobne. A mlčia. Ani jeden z troch neuznáva za vhodne širšie sa rozchváliť. Prezerajú Urbanovo,

vytiahnuť všetku šťavu; budem tu totiž podsádzat americké štopy.

Pozerajú na mladého vinohradníka prekvapene. Nie, závisti niet v ich očiach. Sú to ľudia zvyknutí na oplanstvá i na zlosť, ale nie na podlosť. A tu vidia pred sebou zelenomiského rolníka, ktorý sa vlni na jeseň privilek do Vlčindola na káre, a tuto potrafil vložiť do vinohradu mielen slušnú robotu, ale strká doňho aj smelé plány. To ich ohromuje.

Pavol Apoštol, ktorý pre svoju tučnotu a šírku, i v hŕbach i v pleciach, ledva sa prediera cez úzke riadky viničné, znalecky vraví Oliverovi a Filiovi:

— Bude tu mať zo šesťdesiat okovov!

Kyvajú hľavami. Nie veľmi ohotne, ale kyvajú. Tieto kyvnutia, ktoré Urban postrehol, tieto dvojaké kyvnutia ľudí i rozdielnych i kritických, vháňajú Urbanovi do tváre vlny teplej spokojnosti.

V vinohrade Ejhledjefkovom, ktorým zostupujú zasa dolu na vŕindolské dno, zabavia sa dlhšie. Urban tu zistuje, že hoci je Oliver zasmušilec a hrubec, i trošku násilník, vinohradu rozumie a obrába si ho vzorne. Zauvieje si zblížiť sa s ním čo možno najviac, a keď už inšie nie, učiť sa od neho. Po polhodine privádzia ich Oliver na miesto, vysadené mladým, sotva desaťročným viničom:

— Tu je ten pes zakopaný! — syčí zlostne, kopúc do klča so spadnutým drevom a nažltnutým lístom.

Na biedny pník podobá sa i okolie: z tridsať pníkov v okruhu padá z dreva a žltne v liste.

Habdža pristupuje k pníku, ktorý Oliver naznačuje ako stred nákazy: pník nemá hrozná vôbec. Je to dolovka slabá, akiste i poškodená motykom alebo riedko zakorená. Urban vpíja zrak do Olivera a mäkká sa pýta, berúc pník pri hlave do rúk:

— Môžem?

— Tahaj!

Vytahuje pník i s koreňmi. Chlapí sa nahýnajú pod Habdžu a skúmajú koreňky napoly už sčerneť. V záhyboch kôry na starom koreňovom dreve vypásajú sa kôpky hnedožltého hmyzu.

Všetci trpnu, nevynímajúc ani Urbána. Prezerajú jeden po druhom koreňky najbiednejšieho Ejhledjefkovho viničného pníka a mlčia. Tak ako sa mlčí, keď sa bliží nepriateľ. A nepriateľ je už tu, vo Vlčindole, vo vzornom vinohrade Ejhledjefkovom! Je už na koreňoch viniča, zapichnutý v najhodnotnejších révových šťavách. A je bolestné.

Oliver, nateraz celkom nie zo zvyku, klaje, lebo už vidí, že nepomáha ani sŕouhlík. Pýta sa Habdžu:

— Odkedy poznáš tú zlezbu?

— Ukázal mi ju jeden v Modrom Meste, vinohradník stadiál, slúžil som s ním na vojenčine. Šiel som s ním raz ta na dovolenku. Tam sa ľudovci podučí trom veciam na každom kroku.

— A ten jeden čo je zač? — vyzvedá sa Apoštol.

tim ani dopoly kolíkov, a hroznou na nich už skoro dozreté, čierne.

— Tu sa mi to zdá, akoby tu ležali chorí ľudia, chorí mladí ľudia, predčasne zostarnutí... clivie Apoštol.

— Ak sime poradiť; nedoluj, Pavol! Starého pňa sa fyloxéra nezmocní tak chytre ako mladého, — pouča Habdža.

Apoštol sa zohne, chytí do obrovských rúk najbližšiu dolovku a vytŕhne ju zo zeme i s kolíkom a stří vín Urbanovi do rúk:

— Ukáž tie vši!

Urban prezerá prút, na ktorom všetky tenké koreňky zhnili ešte azda vlni, odchlipte kôru na koreňovom dreve, ktoré bolo kedysi prútom, a stříká Apoštolo pod oči:

— Tu!

— Rozidme sa! — bezradne navrhuje Rajčina, keď sa presvedčí o Urbanej pravde.

Traja idú nadol, Urban zabočí nahor k Dlhým pustáčkom a zo šípovej cesty zlieza na Volské chrbty, do svojho druhého vinohrádku. Kym doň vošiel, náhľil sa, nevýšim si ničoho, ale vo svojom ide z kroka na krok a s očami otvorenými na všetky strany. Podchvíliou sa zohne, odhrnie lístie na pníku. Tak lepšie vidí do révových kôšov. Skúma a hodnotí. Vinohrad na Volských chrbtoch je pomerne mladý, silný, a čo si Urban najviac váži, sú v ňom zväčša dobré, najmä chrupky, rizlingy, sylvány a veltiny, menej kadečoho záhadného. Hlavné je, že nie kyslého.

Uroda sa ukazuje zázračná. Urban už v duchu pláti interes a splátku na dlžobu v Hospodárskej banke v Slivnici. Ale je natoliko statočný, že nemá svedomia oddať sa pýche, hoci radost vháňa mu do tváre bujnú krv a do očí mliečny dym. Dívá sa na slnko. Preplávalo už svoj horúci kus augustovej cesty a skľa sa mäkkou na Bolebruchove jedlý gaštan na rozhráni dvoch chotárov: vlčindolského a ochulcovského.

Cíti, že čosi horúce bubnuje mu v srdeci. Pýta sa len tak bez slov: „Co ma to, panebože, tak páli zdnuka?“

Zíde nadol, do sadu s jabloňami a slivkami, ktoré už červenajú a bronejú od úrody, od plodov. Tam si uvedomuje, že si ho podmanila radosť, ten druh radosti, ktorý sa pocíti len raz za rok, keď sa bliží chvíľa dorazenia.

Pristavuje sa pri američanoch. Na jar poslal mu ich priateľ z Modrého Mesta. Zasadil ich v záhrade, kde vynhynuli viničové kríky. Ujalo sa ich osiemdesiat. Trochu sa podobajú vrbince, hoci majú zložité cudzie meno: Ripária berlandier! Nech, meno ako meno, hlavná vec, že planica sa rozmnosi čím prv, ešte kym fyloxéra načne jeho vinič. Vie, že raz na to príde, ale dva-tri roky možno dožičí. Potom začne prekopávať a stepiť a posádzat. Akosi mu teda fyloxéra hľavu nemúti. I tam je kus jeho radosti, že sa nemusí tak veľmi obávať a náhliti.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

ROKOVALI OBVODNÉ VÝBORY KSČaS

V Nedeci a Jablonke konali sa 24. septembra t.r. pracovné zasadania výborov spišského a oravského obvodu našej Spoločnosti, venované o.i. hodnoteniu doterajšej pôsobnosti a ustáleniu pracovného plánu miestnych skupín v nastávajúcom jesenno-zimnom období.

V NEDECI

Rokovania spišského výboru, ktorých sa zúčastnil aj predseda ÚV KSČaS kr. Ján Molitoris, viedol predseda KOV kr. František Kurnát, ktorý zároveň podal správu o kultúrno-organizačnej činnosti v uplynulom období. Veľký dôraz sa v tejto správe kladlo na prácu klubovní. Sú to väčšinou — ako sa podotýkalo — živé kultúrne strediská hojne navštievované krajanmi, najmä mládežou, ktorá sa v nich schádza požičiať knihy, pobesedovať si, zabaviť sa, prečítať tlač či pozriet televízny program. Nacvičujú v nich divadelné i folklórne súbory, kapely a dychovky, konajú sa v nich členské schôdze miestnych skupín a ich výborov, a v niektorých dedinkách ako napr. vo Falštine, Jurgove bud' Tríbsi

— aj všetky obecné schôdze. Sú to teda potrebné a užitočné objekty, bez ktorých by širší kultúrno-spoločenský život v niektorých obciach bol skoro nemysliteľný.

Práce týchto kultúrnych stánkov treba venovať zvýšenú pozornosť, a v niektorých MS ju aj podstatne zlepšiť. K najsúrnejším úlohám v súčasnosti patri popri obohatenie pracovného programu aj úprava klubovní, najmä ich maľovanie, aby sa stali ozajstnými vizitkami aktív miestnych skupín a ich starostlivosti o rozvoj kultúrneho diania vo svojich obciach.

V správe, ako aj v diskusii sa vysoce zhodnotilo účasť nedeckého súboru MS KSČaS na folklórnych slávnostach v Detve, a spojeného novobelosko-jurgovského súboru na Podhráckych folklórnych slávnostach v Zubrici. Práca týchto súborov môže slúžiť ako príklad iným. Tu sa hneď naskytá otázka: kedy opäť uvidime vystupovať kacvinský, donedávna znamenitý súbor MS KSČaS? Vari naďalej chybujú v noms tanecniči? — ktorých je predsa v tejto obci dosť! Čo na to kacvinskí krajania?

V súvislosti so zavedením tento rok všeobecnej desaťročnej strednej školy

v Poľsku, mnoho diskutujúcich sa s velkou starostlivosťou zaoberalo vo svojich príspevkoch otázkou, ako bude v novej zreformovanej škole vyzerať vyučovanie slovenčiny, v tom aj počet hodín tohto predmetu. Je to dôležité o to viac, že doteraz bol tento počet rôzny v jednotlivých školách. V minulom čísle Života (10/78, str. 11) sme uviedli, aký má byť počet hodín dôfame, že školské orgány túto otózku čoskoro vyriešia.

Vela pozornosť venovali zhromaždení otázke prípravy k volebnej kampani na VI. zjazd našej Spoločnosti, ktorý sa má konať na budúci rok. Uzniesli sa, že zjazdová kampaň v spišskom obvode sa začne od januára budúceho roku. Časťnici schôdze zároveň nastolili, že medaily za zásluhy pre KSČaS a diplomy udelené vlane pri priležitosti 30. výročia našej Spoločnosti majú byť odovzdané tým, čo ich nedostali, na októbrovej porade spolupracovníkov a dopisovateľov Života vo Velkej Lipnici.

V JABLONKE

Zasadanie výboru oravského obvodu sa konalo v obvodnej klubovni a viedol ho predseda KOV kr. Ján Kovalík za účasti tajomníka ÚV KSČaS kr. Augustína Andrašáka. Bolo venované hlavne určenie pracovného programu miestnych skupín v nastávajúcom období. Hlavný dôraz sa v noms kladie na rozvoj ochotníckeho umeleckého

hnutia, najmä divadelných krúžkov a folklórnych súborov.

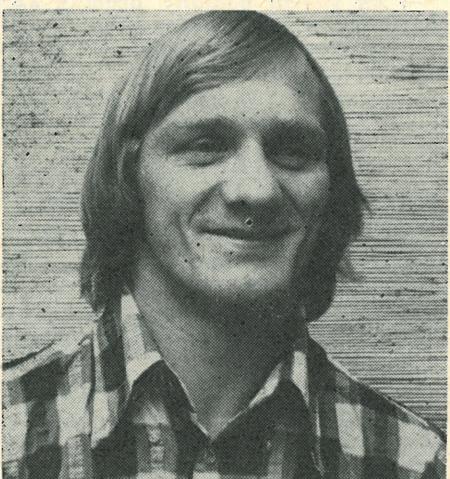
Na Orave, ako je známe, pôsobil dlhé roky spojený súbor piesni a tančov, v ktorom učinkovala mládež z viacerých MS KSČaS. Tento súbor má v nabízkom období obnoviť svoju činnosť. Krajania z Jablonky, Velkej a Malej Lipnice, Chyžného a Podsrnia urobia nábor členov, ktorí sa budú pravidelne schádzať na nacvičovanie do Jablonky. Zároveň sa folklórne súbory zaviazia organizovať v Dolnej Zubriči a Jablonke (detský).

Neraz sme už písali, že divadelníctvo na Orave má pekné tradície. Tam majší ochotníci získaval ceny a za služby obdiv na rôznych prehliadkach i súťažiach organizovaných našou Spoločnosťou a na iných podujatiach. Na tieto tradície sa rozhodli nadviazať miestne skupiny v Pekelníku, Jablonke, Dolnej i Hornej Zubriči, Podvilkovi a Podsrni, zorganizovať krúžky a ešte tejto zime nacieliť nejakú hru.

Napokon ľudové kapely. V súčasnosti pôsobia v Pravarovke i Kičoroch, Harkabuši a Chyžnom. Majú k nim prirodum dalsie, o.i. v Malej Lipnici. Zároveň zaktivizujú pôsobnosť mládežnické skupiny zábavnej hudby v Chyžnom a Harkabuze.

Ako z uvedeného vyplýva, je to veľmi náročný program. Treba si len želať, aby bol čo najlepšie splnený. Bude to možné pod podmienkou, ak sa jeho realizácia stane záležitosťou nielen krajského aktív, ale všetkých členov KSČaS na Orave.

JAN ŠPERNOGA

Trojnásobný majster sveta Kazimierz Lipień

November je v športe vlastne prechodným obdobím. Končia sa podujatia v letných športoch a začínajú v zimných, predovšetkým v hokeji a krasokorčuliarstve, neskôr v lyžiarstve, sánkarstve a pod. Mnoho športových disciplín prechádzava na kryté štadióny a haly. V katovickej športovej hale, populárnom „tanieri“, uskutočnia sa v dňoch 17.—19. novembra

SVETOVÝ POHÁR V KATOVICIACH

zaujímavé preteky — Svetový pohár v gréckorímskom zápasení. Bude to prvé podujatie tohto druhu. Doteraz sa totiž konalo iba vo voľnom štýle (spravidla v USA alebo Japonsku), až tento rok na návrh Polského zápasníckeho zväzu sa rozhodlo o takomto podujati v gréckorímskom zápasení a jeho organizáciu zverili Poľsku.

Na katovických pretekoch budú Európu reprezentovať družstvá Rumunska a Poľska. A hoci v pohári nebudú štartovať znamenití zápasníci ZSSR, ktorí na majstrovstvách Európy v Oslo nečakane prehrali s Rumunsom, zápolenie bude iste zaujímavé. Okrem majstra Ázie — Iránu, už pred koncom septembra všetky federácie z ostatných svetadielov potvrdili svoju účasť v pohárovej súťaži. Netreba pripomínať, že v mnohých váhových kategóriach dojde k odvete za nedávne majstrovstvá sveta v Mexiku. Tak napr. vo váhe do 82 kg si už úplne zárávý Jan Dolkowicz zmerá akise sily s majstrom sveta Ionom Draicom z Rumunska. Podobne bude aj v iných váhach. Predpokladá sa však, že o

prvenstve vo Svetovom pohári sa rozhodne v priamom súboji poľských a rumunských zápasníkov.

Hodno poznámenať, že zápasenie, práve gréckorímske, dosiahlo v Poľsku vysokú úroveň. Na doterajších majstrovstvách sveta a olympijských hrách poľskí zápasníci vybojovali v tomto štýle 29 medailí, z toho 4 zlaté zásluhou bratov Kazimierza a Józefa Lipieniovcov. Najväčší úspech dosiahli na majstrovstvách sveta v Teheráne (1973), kde získali celkovo 6 medailí, v tom 2 zlaté a 3 strieborné. Bratia Lipieniovci budú aj tentoraz patrili nejednoznačne k hlavným oporám poľského družstva. No nielen oni. Tréneri reprezentačného celku Janusz Tracewski a Genadij Sapunov zo ZSSR veľmi počítajú aj s Andrzejom Supronom, spomínaným Janom Dolkowiczom a 17-ročným Romanom Kierpaczom, ktorí napriek mlademu veku vybojovali už na tohorocných majstrovstvách sveta v Mexiku bronzovú medailu.

Svetový pohár je dôležitým podujatím, ale hlavným cielom zápasníkov

sú samozrejme olympijské hry v Moskve. Mnohí z terajších reprezentantov sú ešte dosť mladí (celkový priemer 25 rokov), čo vytvára predpoklady dobrých výsledkov na OH, pochopiteľne pod podmienkou starostlivej prípravy a neustálego zdokonalovania majstrovstva jednotlivých pretekárov. Budú tuná zahodno pripomenúť, že po štvorročnej prestávke spôsobenej zranením sa vrátil k zápaseniu známy obor z Vroclavia Marek Galiński. Prednedávnom úspešne vyštartoval v lige. Tento mimoriadne nadaný, vyše 2-metrový zápasník väziaci ok. 160 kg debutoval pred štvormi rokmi na majstrovstvách Európy a hneď získal striebornú medailu. Niet pochybnosti, že keď bude vyrávateľne trénovať, vráti sa do národného mužstva a môže sa stať kandidátom č. 1 na olympijské zlato.

Katovický Svetový pohár, tak ako predchádzajúce majstrovstvá sveta, bude teda významnou preverkou zápasníkov na ceste po olympijskej várivni.

JAN KACVINSKY

ON A ONA

K.M.: ...Chodím už dlhší čas s chlapcom, bývalým spolužiakom. Mám ho radá a myslím, že aj ja sa mu páčim. Rodičia nás považujú za budúci manželský párs. Všetko by bolo dobre, keby nie to, že môj chlapec musí zanedlho nastúpiť základnú vojenskú službu. Preto našiel, aby sme sa predtým vzali. Tvrď, že by ma nechal za tie dva roky stratit. Mne sa to však nepozdáva. Dva roky je dlhá doba a za ten čas sa všeličo môže stať. Čo, keď si tam nájdeme inú a vôbec, aký zmysel má manželstvo, keď nemôžeme byť spolu?...

Pravdu má naša čitatelka: dva roky je dlhá doba. V novom prostredí sa mladý človek môže — hoci nemusí — zmeniť, podlahnúť zlým vplyvom, ktoré potom bude ľahko vykoreniť. Prítom každý chlapec pred vojenskou službou nie je ešte eitovo vyzretý, ustálený a vyrovnaný, aby bol v manželstve skutočnou oporou a bezpečným prístavom. V období odlúčenia môžu city vychladnúť a potom by predčasne uzavreté manželstvo bolo len trápením. Poznám sice hodne prípadov, že takéto manželstvá vydržali skúšku času, ale boli aj také, čo sa rozpadli.

Je ešte iný dôvod proti skorému sňatku. Môže sa stať, že príde na svet dieťa, o ktoré by sa musela starat iba matka. A predsa v takom životnom období je pomoc otca dieťaťa nezbyt-

ná. Zdá sa mi, že chlapcovo naliehanie na sobáš svedčí o určitej dávke sebeuctva a zároveň nedôvery. Chlapec chcel by sa pred vojenčinou „poistíť“, že mu dievča bude verné, pričom sám, v novom prostredí a ďaleko od rodiny a vysolenej, bude touto vernošťou menej viazaný. Vedľajšia lúčka hovorí: priležitosť robí zlodeja. Napokon je známe, že rozchodom vždy viac trpí žena ako muž.

Preto najlepšie bude dôkladne sa s chlapcom porozprávať, a keď sa máte naozaj radi, určite sa dohodnete na odložení sňatku. Urobte si z tých dvoch rokov skúšku opravdivosti svojej lásky. Nič na tom nestratite, práve naopak, vela získate. Keď nie seba, tak aspoň cennú skúsenosť.

M.S.: ...Môj chlapec je veľmi žiarlivý, hoci nemá k tomu žiadnu príčinu. Veľmi ma to trápi, lebo táto nerest nám obom strupej život. Neraz sa zamýšľam, čo spôsobuje žiarlivosť a ako a jej zbaviť...

Je to zlozvyky starý ako svet, ktorý vôbec nie je prejavom lásky, ako to žiarliví ľudia často tvrdia. Vzťahuje sa tak na mužov, ako aj ženy. Zdá sa že výstižnejší by bol pre ňu názov — mŕtnomyselnosť. Žiarlivec sa totiž boji, aby sa jeho „vlastníctvo“ nedostalo do cudzích rúk, čím by sa zosniešnil. Jeho mŕtnomyselnosť by bola pokorená, keby partner našiel zaľúbenie v niekom inom. Tento cit nie je temer vôbec riadený rozumom, preto hocijaký

normálny prejav je dôvodom na žiarlivosť. Napr. dievča spomína kolegu a žiarlivec si hneď myslí „asi sa jej páci“. Keď ho ale nespomína, žiarlivec si namýšľa: „asi sa pretvaruje“.

Inou príčinou žiarlivosti je podceňovanie, pocit menejcenosti a nedôvery vo vlastnej osobu. Žiarlivec totiž neverí v možnosť, že by vedel niekoho k sebe prípraviť. Keď sa tak stane, zdá sa mu to nemožným, myslí si, že ide o podvod, pretvárvku, klam, preto neustále striehne, aby si toto podozre-

nie potvrdil. Tak či onak, žiarlivosťou sa ani neoddiali ani nezabráni neverie. Môže jedine zhoršíť vzťahy a tým urýchliť rozchod. Preto naša čitatelka mala by sa s chlapcom vziať ne pozovárať, presvedčiť ho o neopodstatnenosti jeho podzrení a nahovoriť ho, aby sa pokusil zbať tejto svojej „choroby“. V opačnom prípade môže totiž velmi znepríjemniť budúbec znemožniť vzájomné spolužitie.

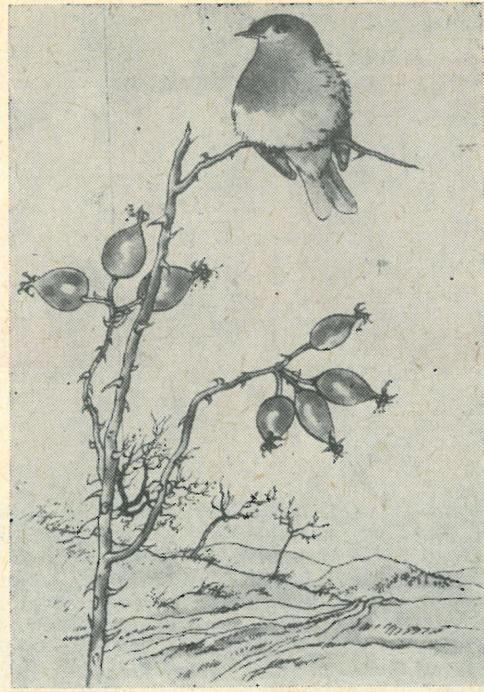
TETA DORA

naša foto-hádanka

Na snímke predstavuje vari najpopulárnejšieho československého speváka posledných rokov. Je známy prakticky na celom svete. Mnohokrát vystupoval aj v Poľsku, kde si získal veľkú obľubu. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi autormi správnych odpovedí vyžrebujeme knižné odmeny.

Na fotografii v č. 9/78 bola známa československá speváčka Eva Pilarová. Knihy vyžrebovali: Irena Mlynarčíková z Čiernej Hory, Janina Škvarková a Helena Kalatová z Novej Belej.

Ilustrace Karla Svolinského

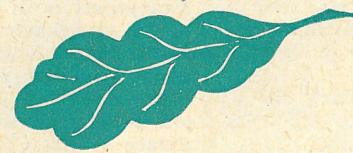
JAN NERUDA

PODZIMNÍ

Podzim je zde a krátký den,
svět jak by k spaní byl odstrojen.
Již širý kraj zhnědnu a hory jsou
jak holé zdě,
a vzpomenuv jara nevíš víc,
nač bylo zde.

Zkouším si myslit jaro zpět —
těžký je myšlenek zpětný let!
Kdo uhol by němém tom o lese,
že zpěvem zněl,
kdo o nahém keři trnovém,
že růže měl?

Zimavá třesoucí se zář
pobíhá přes země ztichlou tvář.
Já sleduju zrakem ty záchvěvy
a dýchám chlad,
a duši mou chvěje otázka:
Byl jsem já mlad?

MILAN RÚFUS

NESKORÁ JESEN

Po prstoch sa kraďne dáždik tichý.
Súka nebo tenké pradivá.
Vyzlečená vetrom z dávnej pých
ošumela jeseň márnivá.

Do kalúz jak vetchý popol leta
zosypala listy hrdých krás.
O pásť vrškov hlavou podopretá
trpezlivu čaká na svoj čas.

Hotová tú slávu chvíľou každou
ožieľať jak lúbosť nevernú,
chriplym hláskom padajúcich dáždov
pesničku si spieva večernú.

A na lúke na zhorených trávach
zahulákal kaviek čierny zbor.
Sedí hmla jak sliepka popolavá
na kŕdliku učupených hôr.

Mokrou dlaňou hladiac pusté brehy,
z polospánku riečka hovorí:
sniežik, príd. A plný mûdrej nehy
zakryj stud tej nahej pokory!

ROKY
UDALOSTI

NOVEMBER — LISTOPAD

1.XI.1893. Umrel Jan Matejko, jeden z najvýznamnejších poľských historických maliarov 19. storočia, českého pôvodu, tvorca známych obrazov ospevujúcich minulosť Poľska, o.i. Bitka pri Grunwalde Skargova kázeň, Rejtan, Batory pri Pskove, Unia lubelská, Prušsky hold, Kościuszko pri Racławiciach a iné (nar. 24.VI.1938).

3.XI.1918. Ozbrojeným povstáním námorníkov v Kolíne n.R. sa začala burzoázno-demokratická revolúcia v Nemecku, ktorej výsledkom bolo zvrhnutie monarchie a utvorenie demokratickej republiky. Revolúcia vypukla v situácii blížiacej sa porážky Nemecka a pod vplyvom víťazstva Októbrovej revolúcie v Rusku. Predchádzal ju veľký štrajk v januári 1918 vyše milióna robotníkov, ktorí žiadali mier a potraviny, ako aj mnoho iných štrajkov v lete toho istého roku. Revolučné hnutie zahrnulo väčšie mestské a priemyselné strediská, kde sa chopili mocí robotnícke a vojenské rady. 9. novembra vypukol generálny štrajk v Berline, čo prinutilo cisára Vilhelma II. abdičovať a bola proklamovaná republika. Po krvavom potlačení revolúcie pomocou vojska, k moci sa dostali sociálni demokrati. V auguste toho istého roku Národné zhromaždenie vo Weimare schválilo novú ústavu, ktorá nastolovala nové burzoázno-demokratické zriadenie v riši.

5.IX.1918 vznikla v Lubline prvá v Poľsku Rada robotníckych delegátov, ako zárodok revolučnej moci proletariátu. Toto hnutie vzniklo z iniciatívy SDKPiL a PSS-lavice, ktoré sa v decemtri 1918 zjednotili a vytvorili Komunistickú stranu Poľska. 8. novembra vznikla Rada robotníckych delegátov v Dąbrowe Górniczej a 10. v Sosnowci, ktorá utvorila vlastné oddiely Červenej gardy, 11. novembra vo Varszave a 13. v Lodži. Celkovo vo vyše 100 RRD pôsobili ok. 500 000 mestských a vidieckych robotníkov. Boli rozpustené v polovici roku 1919.

6.XI.1918 v oblasti Tarnobregu sa začali masové vystúpenia rolníkov a polnohospodárskych robotníkov, ktorí na zhromaždení v Tarnobregu za účasti 30 000 osôb utvorili vlastnú moc — tzv. Tarnobregskú republiku. Na území zasiahnutom revolučiou rolníci odstraňovali predstaviteľov rakúskej administratívnej, odzbrojovali žandárov, zakladali vlastné obecné rady a začali deliť veľkostárskej pôdy. Tarnobregská republika bola rozbitá v decemtri 1918.

5.—6.XI.1918. 1. československá brigáda v ZSSR bojujúca v sústave 51. zboru 38. sovietskej armády významne prispela k osloboodeniu hlavného mesta Ukrajiny Kyjeva. Dvoch príslušníkov brigády: Antonína Sochora a Rudolfa Tesárika vyznamenali titulom Hrdina Sovietskeho zväzu, 135 sovietskymi radmi a medailami, 345 príslušníkov brigády dostalo československé vyznamenania.

7.XI.1917. V Rusku vypukla prvá významná socialistická revolúcia na svete — VEĽKÁ OKTÓBROVÁ SOCIALISTICKÁ REVOLÚCIA, ktorá zvrhla dočasnú vládu a utvorila prvý socialistický štát na svete — Zväz sovietskych socialistických republík.

7.XI.1918 lavica bojujúca za nezávislosť utvorila v Lubline nezávislú poľskú vládu — Dočasné vládu Poľskej republiky. Jej členmi boli predstaviteľia Poľskej socialistickej strany, Poľskej sociálno-demokratickej strany, PIES-Oslobodenie, POW, Strany národnej nezávislosti, Združenia demokratických strán a pokročovej inteligencie. Ministerstvom predsedom bol socialistický činiteľ Ignacy Daszyński a vo vláde boli o.i.: T. Arciszewski, J. Moraczewski, E. Rydz-Smigly, W. Witos a S. Thugutt. Utvoril aj Eudové milície a jedným z veliteľov bol Marian Buczek, prvý politicky vážený na Lublinskem zámku v roku 1919 za nesplnenie rozkazu rozpustenia milícii,

V manifeste národu DEV ohlasovala demokratické reformy zriadenia v nezávislom poľskom štáte a hlboké spoločenské reformy, o.i. zavedenie všeobecnej školy a 8 hod. pracovného dňa. Bol to v medzivojnovej období najradikálnejší vládny program. Právomoc DEV sa obmedzovala na časť bývalého rakúskeho gubernátorstva (Lublinského) a malých oblastí Haliče. Ked 10. novembra sa J. Piłsudski po prepusení z Magdeburga vrátil do Poľska a prevzal moc, na jeho žiadosť I. Daszyński rozpustil DEV dňa 12.XI.1918.

9.XI.1918. Klement Gottwald a ďalší vedúci funkcionári Komunistickej strany Československa odišli do Moskvy, aby stadiaľ podľa rozhodnutia UV KSČ riadili ďalší boj Československá za národné a sociálne oslobodenie.

11.XI.1918. Po 146 rokoch rozdelenia do troch záborov a dramatických udalostach prvej svetovej vojny POĽSKO ŽISKALO NEZÁVISLOST.

11.XI.1918. V Compiegne vo Francúzsku bola podpisána kapitulácia Nemecka. Skončila sa prvá svetová vojna, ktorá trvala od 28.VII.1914. Rozpadlo sa prusské cisárstvo.

12.XI.1918 bola vyhlásená Rakúska republika, ktorá znamenala konečný úpadok Rakúsko-uhorskej monarchie. 16.X.1918 Veľká národná rada proklamovala republiku v Maďarsku.

28.XI.1918 v Teheráne (Irán) sa začala konferencia troch veľmocí za účasti J.V. Stalina, F.D. Roosevelta a W. Churchilla, na ktorej sa uzhodli na spoločných akciách vojne zamieraných na úplne zničenie fašistického Nemecka a jeho spojencov.

29.XI.1918. Na území oslobodenom povstaleckou armádou bol proklamovaný Národný výbor oslobodenia Juhoslovie, ktorý plnil úlohu dočasnej vlády. Deň republiky.

slovník Života

(51)

POĽSKY	SLOVENSKY	ČESKY
dlužník	dlžník	dlužník
dlužný	dlžný	dlužný
dlužszy	dlhší	delší
dlužyc	ubiehať (čas)	míjet (čas)
się	pomaly	pomalu
dmuchać	fúkať	foukat
dmuchawiec	púpava	pampeliška
dnieć	brieždiť sa	svítat
dniówka	denná mzda	denní výdělek
doba	deň a noc spolu	24 hodiny
dobitný	pádný, jasný	pádný, jasný
doborowy	vyberaný	vybraný
dobosz	bubeník	bubeník
dobór	výber	výběr
dobranoc	dobrú noc	dobrou noc
dobrňač	dôjst	dôjti
dobrobyt	blahobyt	blahobyt
dobroč	dobrota	dobrota
dobrodusny	dobrácky	dobrácky
dobrotliwość	dobrotivost	dobrotivost
dobrowolny	dobrovolný	dobrovolný
dobrudzie	došpiníť	došpinit
dobry	dobrý	dobrý
dobrzo	dobre	dobré
dobrzejé	uzdravovať sa	uzdravovat se
dobudować	dostavať	dostavet
dobu-	dostavba,	přís-
dówka	prístavba	tavba
dobytek	majetok, imanie	movité jmění
doceniać	hodnotiť	hodnotit
dochodowosć	výnosnosť	výnosnost
dochodzenie	vyšetrovanie	vyšetřování
dochód	prijem, zisk	příjem, zisk
dochrapać się	dopracovať sa	dopracovat se

dociekać	pátrat	zkoumat
docie-	pátravý,	pá-
kliwy	skúmový	ravý
do-	dôjst,	dojít,
trzeć	zabehať stroj	zabehnout stroj
doci-	dobiedzať,	dopalovať
nać	dotínať	někoho
doci-	úštipačné	jizlivé
nek	slово	slово
doczekać	dočkať sa	dočkať se
doczepny	privesný	přivěsný
doczesność	dočasnosť	dočasnost
dozolgać sie	doplaziť sa	doplazit se
do czysta	dočista, celkom	úplně, zcela
doda-	dodatok,	dodatak,
tek	prípadok	případek
doda-	kladný,	kladný,
tňi	priaznivý	příznivý
dofrunäc	doletieť	doletět
dogadywać	sekirovať	sekýrovat
doga-	vyhovovať	vyhovovat
dzać	niekomu	někomu
doglądać	dozerať	dohlížet
dogodnosć	výhodnosť	výhodnosť
doigrać się	zle skončit	špatně skončit
dojarz	dojič	dojička
dojarka	dojička	dížka
dojnica	hrotok	pronikavý
dojmujacy	prenikavý	zrealost
dojrzalośc	zrelost	spatřit
dojrzać	zazriet	dozrávat
dojrzewać	dozrievať	dokazovat,
dokazy-	dokazovať,	vývádzat
wać	kam	kam
dokad		

**W listopadu uplyvá šedesát let od okamžiku,
kdy se podlouhém období národní poroby na
mapě Evropy ukázalo nezávislé Polsko.**

Žijí ještě pamětníci onoho listopadového zrodu a všeobecného nadšení národa, které ho doprovázelo. Z tohoto hlediska jsou to naše nejnovější dějiny. Dějiny, které poučují a budou poučovat o tom, jakými pravdami se nutno řídit, aby pevné záruky nezávislosti, plné suverenity, jisté bezpečnosti a úspěšného rozvoje, které dnes máme, zůstaly provzdy nezměněny ve své racionální formě. Cesta, po níž jsme došli k dnešku — od dělení Polska koncem XVIII. stol. reakčními vládami tří monarchií, byla přeplněna tak četnými a bolestnými zkoušenostmi, že jsme je pociťovali nejen souhrnně, ale i jako všechny úděl jedinců, členů našeho národa. Nikdy však se uchvatitelům nepodařilo nás národ pokřít. Vždy byl připraven k boji za vlastní stát, národní nezávislost a vždy zachovával neochvějný vlastenecký postoj. Tento boj a postoj byly úrodnou půdou pro obnovu naší státnosti.

Protipolská politika uchvatitelů, kteří již v zárodku ničili veškeré projevy národního života a snažili se rozdelení země využít k rozbití politických svazků mezi obyvateli záborů, neotupila vědomí národní totožnosti. Národní povstání jsou živým dokladem toho, že snahy o nezávislost byly stále aktuální. S postupem doby se v nich stále více jevil radikální společenský proud, jehož revolučně demokratické požadavky namířily svá ostří stejně tak proti uchvatitelům, jak

proti vlastním reakčním společenským třídám. Národnostní útlak se tedy stále více pojil s útlakem společenským. Břízko tohoto dvojitého útlaku nesly hlavně široké lidové masy. V jejich povědomí se nezávislost pojila s osvobozením společenským. Revoluce roku 1905—1907, která zachvátila také polské země, je často nazývána čtvrtým velkým polským národním povstáním a určitě byla prvním polským povstáním, ve kterém na jedné straně barikády stála dělnická třída a na druhé ruská reakce a domácí velkostatkáři a kapitalisté. Na vyřešení společenských problémů v naší zemi však bylo nutno čekat ještě mnoho a mnoho let. Začínají první světová válka, vyvolaná imperialistickými státy, v níž proti sobě bojovaly záborové velmoci, vytvořila novou, přiznivější situaci pro obnovu polského státu.

V ovzduší válečné vichřice vznikaly ilegální nebo pololegální organizace, jejichž cílem byl boj o Polsko. Mimořádnou autoritu si tehdy získal jeden z bývalých vedoucích funkcionářů Poské socialistické strany (PPS) Józef Pilsudzki jako organizátor polských vojenských oddílů zvaných legie, jež zapojil do boje na straně Rakousko-Uherska. Podobné útvary působily i ve zbyvajících záborech. Také různé politické skupiny na mezinárodním fóru prosazovaly uznání nezávislosti Polska. Imperialistické vlády Ruska, Německa a Rakousko-Uherska a také jiné západní státy se neangažovaly jednoznačně pro polskou věc. Jejich mlhavé podněty k této — pro Poláky nejdůležitější — otázce a různé nezávazné deklarace byly jen vypočítavou politickou hrou, jíž chtěly získat nás národ pro své okamžité cíle. Polské ozbrojené útvary bojovaly na všech frontách a hojně prolévaly krev. Nikoliv to však rozhodlo o polské záležitosti. Rozhodly události, které se v té době odehrávaly v Rusku.

Vítězství Velké říjnové socialistické revoluce proklesilo cestu k dokončení staletého boje polského národa za samostatnost. Sovětské Rusko anulováním smluv o dělení odehrálo klíčovou úlohu při vytváření mezinárodních podmínek pro obnovu polského státu. Plně se potvrdila Leninova teze, že „nezávislost Polska není možná bez nezávislosti Ruska“. Nutno zde připomenout, že heslo o obnově polské státnosti bylo na Západě poprvé vysloveno teprve v prosinci roku 1917 v italské poslanecké sněmovně. Plnější formulace zazněla v provolání prezidenta Wilsona ke Kongresu Spojených států v lednu 1918; jak víme, způsobil zde mj. osobní vliv slavného klavírního virtuóza Ignacyho Paderewského. Třináctý bod tohoto provolání uváděl jako jednu ze složek míru vznik nezávislého Polska, majícího přístup k moři na území nepochyběně obydleném Polákům. Tato změna postoje západních velmocí k polské otázce vyplývala z nové situace, která se v Evropě vytvořila v důsledku Ríjnové revoluce a také šíření revolučních nálad v řadě zemí, mj. i v Polsku.

Pred šedesáti lety se v listopadu splnily sny polského národa o svobodě a snažení o ni. Byla vyhlášena samostatná druhá Polská republika. Jako národ jsme

POL

toto zrození draze vykoupili bojem generací, nespolečnými obětmi, velkým lidským utrpením a hmotnými ztrátami. Ale pouze vznik svrchovaného státu mohl dát podmínky pro utváření novodobého polského národa. Z tohoto hlediska nutno v oněch dnech hledat základy naší současnosti; vznik lidového Polska splnil všechny další podmínky ke státnímu zřízení a rozvoji.

Dvacetiletí mezi válkami se různě zapalo na stránkách našich dějin. Uvedeme některá fakta. Z kladou nutno uvést především integraci země a stabilizaci celistvosti státního organismu. Napomáhalo tomu prováděná unifikace zákona a centralizace systému řízení. Bylo to provedeno rychle, v prvních letech nezávislosti. Země byla pozvednuta z válečného pohřebiště... Nastala obnova života. Přístup k moři umožnil vybudovat v Gdyni přístav a současně železniční trať Gdyně-Horní Slezsko. Vznikla řada průmyslových závodů, pro tehdejší období podstatných, které se měly rozrůstat vznikající Centrální průmyslové pávny. Obezněné školy umožňovaly vyučování v mateřském jazyce, rozvíjelo se střední školství a první kroky dělaly odborné školy. Nečetné vysoké školy byly aktivní, zasloužily se o rozvoj a proslavení polské vědy. Byla utvořena jednotná polská armáda. V oblasti kultury a umění vznikla díla, která navzdory zůstanou v pokladnici polské kultury. Nutno zde zdůraznit, že ve všech velkorysých plánech rozvoje země se jednotlivé vlády i nyní odvolávaly na celonárodní vlastenecké tradice. Avšak s postupem let euforie roku 1918 slábla. Stále výrazněji vystupovaly třídní společenské rozdíly: na jedné straně nevelká skupina privilegovaných a bohatých, na druhé široké masy živořící v městech i na venkově.

K ocenění těchto záporných jevů předáváme slovo významnému historikovi Bogusławu Leśnodorskému: „... Vládnoucí kruhy (II. RP) nepřipustily hlubší společenské reformy, které by mohly odstranit zaostalost. Nechály nebo neuměly zmoci se na takové přeměny, ani výhledové. Ani základní zemědělská reforma nebyla nikdy dokončena a nevyřešila agrární otázku. Klíčová odvětví průmyslu, hornictví a hutnictví, byla odevzdána zahraničnímu kapitálu, který v Polsku uplatňoval politiku polokoloniálního exploatace. Polsko výrazně zatěžovala technická zaostalost — dědictví záborů. S lety se rozrostl jeden z nejbolestnějších společenských jevů, registrovaná a ukrytá nezaměstnanost. Ve významnostním státu nepolskému obyvatelstvu na východním území nebyla dána plná práva ani možnost národního rozvoje. V politické oblasti nedopuštěno k zvornoprávně různých směrů. Komunistická strana Polska, utvořená v r. 1918, byla prohlášená za nelegální a zařízená do ilegitimity. Ani parlamentní vlády do r. 1926 ani vojenská diktatura Pilsudského po tomto roce nezajistily vnitřní ani

vnější podmínky k rozvoji“. Nutno uvést, že kormidelníci předzářijové zahraniční politiky přijali mylnou taktiku: nespojili se sice těsnějšími svazky s III. německou říší, vytvárali však prosazovali rozhodný a zhoubný protisovětský směr. Spoléhali se na smlouvy s Francií a Velkou Británií, na jejichž záruky. Necháli bližší spolupráci s Československem. Všichni víme, jaké to mělo následky ...

Literatura fašistické okupace je bohatá. Od její první kapitoly — 25 dnů hriddině obrany v září — k vztyčení polských praporů vedle sovětských na troskách dobytého Berlína v roce 1945. Na všech frontách 2. světové války, a nutno si to zapamatovat, bojovaly dva miliony polských vojáků a bojovníků obojbojového hnutí. To bylo vlastenecký okupacích let. Polští komunisté a s nimi spjaté pokrokové síly polského národa se politicky v tomto boji spojily se Sovětským svazem, který se ještě jednou osvědčil jako nejlepší mluvčí polské věci, spojenec v dobrém i zlém, který se s námi v potřebě dělil zbraněmi i chlebem, solidní garant našich nových, spravedlivých hranic a naší samostatnosti a svrchovanosti. Přes vysokou vývozenu z doby záborů, z dvacetileté existence druhé Polské republiky a z okupace, nebylo snadné pro tu pravdu získat v počátcích lidové mooci celý národ. Kruhy vnitřní reakce podporované reakcí světovou nechály se smířit se skutečností. Partikulární cíle jim začlenily národní zájmy a historické trpké zkušenosti si interpretovaly proti základním právům logiky. Zvítězily však správné revoluční koncepce nového lidového Polska. Každý další rok v praxi potvrzoval správnost této koncepce. Byly založeny na vyzkoušených idejích socialistického rozvoje. Rekonstrukce našeho hlavního města a země, zemědělská reforma a znárodnění průmyslu, výstavba Nowé Huty a dalších objektů, práce a vzdělání pro všechny občany, péče o rodinu a slušné životní podmínky mládeže i starší generace, aktivní podíl na řízení státu — to byl program důsledně realizovaný od samého počátku lidové moci. Program ohlášený v proslulém Červeném manifiisu.

Sedmdesátá léta, kdy v naší zemi nastal nevidaně prudký rozvoj veškerého společenského i hospodářského života, vejdou do dějin jako období, ve kterém se vyrównáváme najlepším a nejsilnějším národům a státům světa. Na cestě našich neustálých kladných přeměn nerostou jen samé růže. Je to však zákonitost každého rychlého pochodu k modernosti. Jedním z rysů dnešního vlasteneckého je hrdost na tyto úspěchy. Všichni si uvědomujeme, že jen lidové Polsko, pevně spjaté se socialistickým zřízením a za vedení Polské sjednocené dělnické strany může v plném rozsahu uskutečnit další, směle plány rozvoje.

MARIAN KAŠKIEWICZ

**stáva sa
aj takto...**

JOHN WAYNE, světoznámý herec, který hral postavy „silných chlapov“ v 150 filmech, ukončil 71 roků a prežil tažkou operaci srdeca. Jeho zdravotní stav bol kritický a transplantácia novej srdcovnej chlopne, ktorú vykonal výborný dr. Buckley, bola pre J. Wayna jedinou záchrannou. Napriek svojmu veku Wayne je nádaje „silným chlapom“ aj v súkromnom živote. Po operácii prekvapivo rýchle vyzdravel a je už vo výbornej forme. Sportuje a pracuje: pripravuje svoj show pre televíziu a natáča nový film — opäť kovbojku.

Wayne sa v skutočnosti volá Michael Morrison, je synom lekárnika a ako mladý človek chcel byt politikom. Nestal sa nim — naštastie — keďže jeho politické názory nepatria k najrozumnejším. Začal pracovať ako pomocná sila v jednom filmovom ateliéri. Tam si všimli chlapa 1,92 m vysokého a zaujímavo škaradého a dali mu malú ulohu v kovbojké — a tak začala jeho velká kariéra. Menej šťastia mal J. Wayne v súkromnom živote: trikrát sa ženil a trikrát rozvádzal. Dnes má štvrtú v poradí manželku, sedem detí a dvadsať vnučat. Hovorí: Má už 71 rokov a ešte stále nerozumiem ženám. Pochybujem, či existuje muž, ktorý ich skutočne chápe... Na snímke: John Wayne.

AFÉRA S DUOGYNONOM. Pred niekoľkými rokmi sa vela pisalo o afére s uklud-

ňujúcim prostriedkom — Conterganom — ktorý po použití tehotnými ženami spôsobil nepravidelný rozvoj plodu. Podobne je teraz s liekom západonemeckej firmy Schering — Duogynonom. Je to hormonálny preparát, ktorý mimoriadne často predpisovali tehotným ženám vo Vel-

SKO 60

1

2

3

4

Kavalerie polských legií v r. 1918

Květen 1945. Vojsko polské před Reichstagem v Berlíně

Pruská armáda v Polsku v roce 1918

Hitlerovský útok na Polsko v roce 1939

kej Británii. Teraz 580 anglických matiek založilo spolok, aby spoločne zažalovali výrobca pred súdom: ich deti trpia rôznymi chorobami, najčastejšie je to čiasťočne ochrnutie. Zistilo sa totiž bez akýchkoľvek pochopnosti priamy škodlivý vplyv Duogynonu.

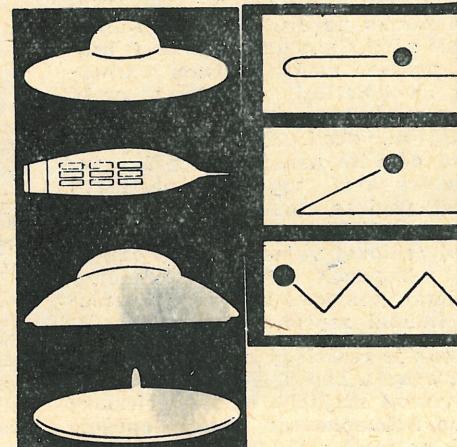
SVATÝ BYROKRAT: Následky byrokratizmu západonemeckých úředníkov nedávno poznali obyvatelia malého afrického štátu Guineje-Bissau. Vláda NSR se nabídla, že opäť postaví všechno, co bolo zničeno v bojoch za nezávislosť s Portugalskom na pobreží u Como. Plány na novou výstavbu byly pomérne rychle vypracované, pozdĺži se však ztratili. Ukázalo sa, že dlouho leželi v obálce na ministerstve pro otázky vývojových zemí, do nich je jeden z úředníkov omylem vložil. Obálka mala nápis Guinea a s touto bývalou francúzskou kolonií vláda

NSR udržovala spíše chladné styky, obálku nikdo nepotreboval.

SVETOVÉ ŠTATISTIKY dokazujú, že spotreba alkoholu v Európe rastie z roka na rok. Na čele zoznamu pijúcich sa nachádzajú krajiny, ktoré vyrábajú najviac vína a piva. V prepočítaní na čistý alkohol, najviac pijú Francúzi (16,5 lit. ročne na obyvateľa), Portugali (14,1 lit.), Španieli (14 lit.), Taliansi (12,7 lit.) a obyvatelia NSR (12,5 lit.). Poľsko sa v európskej štatistikke nachádza na 16. mieste (8,2 lit.) za Angličanmi, Dánmi, Čechmi a Maďarmi.

AKO LIETAJÚ UFO? Stále častejšie sú informácie o neznámych lietajúcich objektoch, podobných diskom, cigaram alebo jednoducho tanierom. Ide tu samozrejme o pozorovania, ktoré vylučujú možnosť zariadiť tieto objekty napr. k meteorologic-

kým javom, balónom, raketám atď. Na posledny takýto objekt preletel nad územím Portugalska — videli ho nielen pi-

stává se i toto...

loti, ale registrovali ho aj radarové stanice. Nedalo sa však zistiť, čo to bolo.

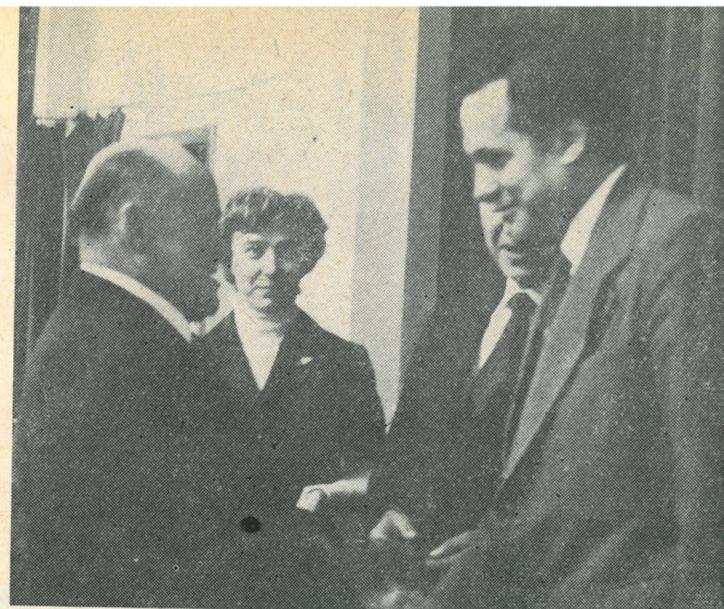
Po mnohých pozorovaniach sa však podarilo ustáliť tvary týchto neznámych objektov, ktoré sa najčastejšie opakujú (disk s kupolou, cigara, tanier s kupolou, plochá „pokrývka“) a ich manévre vo vzduchu.

BORGOV OSTROV: Známy švédsky tenista Björn Borg si kúpil ostrov Kätilö na Balte, 150 km od Stockholmu. Ostrov má 300 000 m² a má mu slúžiť ako „úkryt na prázdniny“.

Rada velvyslanectví ČSSR ve Varšavě s. Jan Pastrnák při projevu

Medaili Za zásluhy o KSCaS předává náčelník Města a obce Zelova s. Stanislav Baranowskému předseda zelovského oddílu KSCaS Jan Novák

Další podnik spjatý s dvacetiletím našeho časopisu byl uspořádán dne 7. září t.r. Sál místního Kulturního domu zaplnili Zelované a mezi nimi četní naši krajané. Organizátorem setkání byl místní výbor Jednotné národní fronty ve spolupráci s naším OV KSCaS v Zelově.

Setkání zahájil druhý tajemník Městského a obecního výboru PSDS v Zelově s. Jan Rogut, který zdůraznil starou tradici polsko-československého přátelství v této oblasti. Prohlásil, že časopis Život plní důležitou úlohu při prohlubování tohoto přátelství a poděkoval za popularizování úspěchů města Zelova a přidružených obcí na stránkách našeho časopisu. Jmérem místních orgánů státní moci uvítal hosty: zástupce vedoucího administrativního oddělení ÚV PSDS s. Jerzyho Klicu, prvního tajemníka ZO PSDS v Ústředním svazu zemědělských družstev „Samopomoc Chłopska“ s. Stanisława Dece, vedoucího administrativního oddělení VV PSDS v Piotrkowě Trybunalském s. Jana Słomkowského, radu velvyslanectví ČSSR ve Varšavě s. dr. Jana Pastrnáka, tajemníka čs. velvyslanectví s. Josefa Lásku, ředitele vydavatelství

„Współczesne“ Pawla Kozaka, tajemníka ÚV KSCaS s. Augustína Andrašáka, poslance Sejmu PLR s. Bronisława Cieniewského a zástupce Života — prvního místopředsedu ÚV KSCaS a šéfredaktora s. Adama Chalupce a zástupce šéfredaktora s. Mariana Kaškiewicze.

Referát k 60. výročí Československa přednesl rada velvyslanectví ČSSR a ředitel Československého kulturního střediska ve Varšavě dr. Jan Pastrnák. Náčelník Města a obce Zelova s. Stanislav Baranowski seznámil shromážděnou s úspěchy Zelova a s dalšími etizádostivými plány rozvoje města a přidružených obcí a také s významným podílem zelovských Čechů, organizovaných v KSCaS, na tomto úspěchu. Poděkoval za udělenou medaili Za zásluhy o KSCaS a zdůraznil neutrálnou, plodnou spolupráci Čechů a Poláků, žijících v této oblasti.

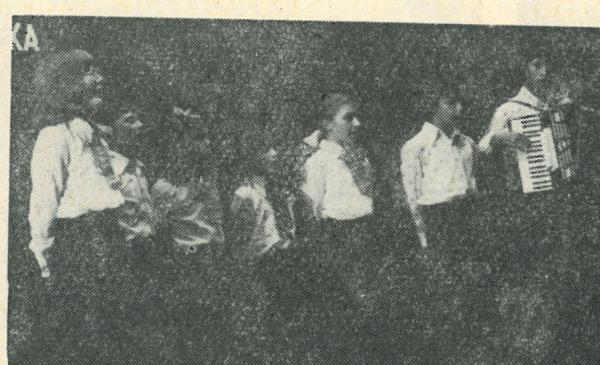
Setkání doplnilo a zpestřilo vystoupení národopisného souboru Dyndák z české Telče a lidové písničky, které zazpíval soubor krajské mládeže a starých krajanů, působící při KSCaS a KD v Zelově.

MARIAN KAŠKIEWICZ

PŘÁTELSKÉ SETKÁNÍ V ZELOVĚ

Vystoupení národopisné skupiny Dynák z Telče (ČSSR)

Zpívá zelovský mládežnický soubor

Vystoupení mužského duetu KSCaS v Zelově

NOVÁ ADRESA ČESkosLOVENSKÉHO SVĚTA

K naší zprávě, uveřejněné v Životě čís. 4/78, str. 2 o tom, že od ledna t.r. časopis Československý svět, s nímž již léta spolupracujeme, vydává nová Tisková agentura ORBIS, oznamujeme všem složkám KSCaS a všem krajanům, že redakce

**ČESkosLOVENSKÉHO
SVĚTA** má nyní sídlo v budově Tiskové agentury ORBIS (nedaleko Staroměstského náměstí) ul. DLOUHÁ 12, 115 89 Praha 1, tel. 64951-55.

ZÁMOK ALEBO ZRÚCANINY?

Turisti, ktorí majú radi prírodu a tiché prostredie na vidieku, radi navštievujú Nedecký zámok. Možno sa tam dostať z Nového Targu cez Friedman a Falštin. Cesta vede malebným územím a poskytuje krásny pohľad na Dunajec a jeho okolie.

Nedecky zámok stojí na vysokej, veľmi strmej skale naproti Czorsztynskému zámku po druhej strane Dunajca. Oba zámky strážili v minulosti hranitý prechod medzi Poľskom a Uhorskem na dôležitej obchodnej ceste. Dejiny Nedeckého zámku siahajú do ďalekej minulosti. Konali sa v ňom mnohé dôležité porady, o. i. práve tuňa poľský kráľ vyplatal uhorskému kráľovi peniaze, za ktoré dostal ako záloh 16 spišských miest. Napokon po druhej svetovej vojne našli na zámku počas vykopávok „kipu“, čiže šnúrky s uzlikmi, pomocou ktorých juhoamerickí Indiáni zapisovali správy.

Zámok je rozdelený na tri časti, dolnú, strednú a hornú. Vystriedali sa na ňom viacerí majitelia od Berzevicziovcov po Solomonovcov, ktorí opustili zámok na jeseň roku 1944. Zámok spo-

lu s časťou Spiša patrí od roku 1920 Poľsku.

Po oslobodení v roku 1945 zámok prevzal štát, a keďže bol veľmi poškodený začalo sa uvažovať o jeho oprave. Napokon začali renovačné práce, ktoré však trvajú veľmi dlho. Keďsi bola okolo zámku pekná záhrada, ktorá však bola rozkopaňa, pri ceste stal plot vysadený z pekných smrečkov a krásna vstupná brána. Dnes žial, neostalo z plotu nič, z brány iba murované stĺpy, ktoré sa tiež rozpadajú. V záhrade rastol mohutný dub, do ktorého v roku 1954 udrel blesk a zlomil ho tri metre nad zemou. To čo z neho ostalo, prikryli sindľom a aj dnes sa teší veľkej pozornosti návštěvníkov.

Dalšou otázkou, ktorá si vyžaduje vyriešenie, je parkovisko. Autobusy, ktoré privážajú návštěvníkov a turistov, stoja na úzkej ceste vedúcej k zámku a menšie autá parkujú priamo v bývalnej záhrade, hoci pred ňou je tabuľa so zákazom vjazdu pre autá. Nikdo ju však nerešpektuje, lebo parkoviska nie s návštěvníkov je príliš vela.

Snaď by sa v zámku našlo aj nejaké miesto pre pokladňu, ktorá predáva vstupenky do múzea. Zatiaľ pokladník musí sedieť vonku bez ohľadu na počasie. Okrem toho nie je na blízku ani najmenší stánok s pamätkovými predmetmi, o ktoré je taký veľký záujem.

Bol som na Nedeckom zámku v nedeľu, 27. augusta t.r. Bolo studené počasie — aké sme ostatne mali tento rok častejšie — okolo plno návštěvníkov, nielen domácich, ale aj z Maďarska a NDR. Pýtali sa ma, kde by si mohli niečo zajest a boli veľmi prekvapení, že v blízkom okolí nemožno dostať nič k jedlu. Nebolo by od veci, keby riaditelstvo múzea spolu s GS Czorsztyn tento problém vyriešili.

Rozprával som sa aj so sprivedomcom po múzeu, ktorý mi povedal, že mnoho exponátov leží na sklafe a nemožno ich pre nedostatek miesta všetky vystaviť. Este pred niekoľkými rokmi bol zámocký sprivedodca oblečený v kroji hajdúcha. Dnes je v normálnom obleku. Možno sa mu hajdúska uniforma zničila a druhú nedostala?

Časť rekonštrukčných prác na Nedeckom zámku bude vari zanedlho hotová. Zdá sa mi však, že za 30 rokov — tolko totiž trvajú opravy — sa urobilo málo a sú oprávnené obavy, že kym sa jedno opravuje, druhé sa zničí.

Bol by som rád, keby sa rekonštrukcia celého Nedeckého zámku čo najskôr skončila. V jeho miestnostiach by sa mohli konať kultúrne podujatia a na úpatí pod zámkom by sa mal zriaďti amfiteáter. O podujatia v prírode je vždy veľký záujem. Chránime pamiatky minulosti!

FRANTIŠEK BEDNARCIK

POZDRAV REDAKCII

Pri príležitosti 20. výročia vychádzania nášho krajanského časopisu Život, tlačového orgánu Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, posielame Vám srdečný pozdrav zo XIV. seminára slovenského jazyka a kultúry v Bratislave a zároveň želáme šéfredaktori a celému redakčnému kolektívu mnoho úspechov a súl do tejto záslužnej práce pre ďalší rozvoj našej Spoločnosti.

FRANTIŠEK PACIGA
BRONISLAV KNAPČÍK

Vážený krajan šéfredaktor a celý redakčný kolektív Života

Dvadsaťročné jubileum Života, teda jubileum Vaše a naše, sa natrvalo zapíše do dejín krajanského hnutia v Poľskej ľudovej republike. Počiatky Života boli skromné, ale celé dvadsaťročné obdobie časopisu je pre nás, krajánov cenné.

Pri príležitosti jubilea, želám Vám, krajan šéfredaktor, ako aj celému redakčnému kolektívu vela úspechov v ďalšej práci v prospech našich národnostných menšíň a zároveň zasielam vrele podakovanie za celú doterajšiu prácu.

S krajanským pozdravom
ANTON PIVOVARČÍK

POĎAKOVANIE

FOLKLÓRNY SÚBOR KOV KSČaS
NA SPIŠI, K RUKÁM
FRANTIŠKA KURNÁTA

Tohoročné Podroháčske folklórne slávnosti, konané na počesť 30. výročia Februárového víťazstva a 34. výročia Slovenského národného povstania, boli symbolom vďak a slávy všetkým, čo sa zaslúžili o naš štastný, socialisticky dnešok, všetkým tým, čo boli na čele boja, keď sa rodila sloboda, hrdinom — slávnym i bezmeným — Slovenského národného povstania. Boli prihovorom tažkej minulosti šťastlivému dnešku.

O ich dôstojný priebeh sa zaslúžili i členovia Vášho súboru, ktorí veľmi svedomite z celej duše i za veľmi fažkých poveterostných podmienok odovzdali účastníkom osláv to, čo odovzdať chceli.

Prijmite moje úprimné srdcne podakovanie za ich starostlivú prípravu. Podakujte všetkým účinkujúcim.

Želám Vám všetkým i naďalej veľa tvorivých úspechov vo Vašej prekrásnej práci. Odovzdávajte i naďalej prekrásne piesne, tance i zvyky našich otcov i starých otcov, materí i starých materí. Nech sa Vám práca daria a prináša ďalšie nové a nové výsledky.

So súdružským pozdravom

Predsedza
Okresného národného výboru
Dolný Kubín

JURAJ MURINA

ZLATÝ VEK BABIČKY NÁLEPKOVEJ

Mária Nálepková, rodená Haberová z Nižných Lapšov sa dožila tento rok pekného jubilea 80 rokov. Tuna sa vychovala a chodila do základnej školy. Vo svojom živote prežila mnoho ľažkých chvíľ, najmä keď ju manžel Ján Nálepka dva krát nechával samu, lebo musel ísť na vojnú. Radila si ako mohla, tvrdzo sa borila životom a vychovala 8 detí — 4 synov a 4 dcéry.

Babička Nálepková sa dnes dočkala 25 vnukov a 14 pravnukov. Naučila sa samostatne hospodáriť v ľažkých horuských podmienkach. Je známa a obľúbenou gazdinou v Lapšoch a na Spiši. Napriek vysokému veku vedie gádovstvo vzorne. Zaobrába sa chovom kontraktáčnych býčkov a oviec. Takéto zdravie a fyzickú zdatnosť jej možno závidieť.

TEXT A FOTO:
E. KACZMARCZYK

KUCOV

Na starém hřbitově evangelické církve reformované, pod nímž jsou ložiska hnědého uhlí, se poslední pohreb konal dne 5. ledna roku 1977. Byl to pohreb kraja Adolfa Jelínka, nar. 1900, syna Jana a Karoliny roz. Svobodové, ze staré zemědělské rodiny.

Ředitelství Belchatowského revíru zakoupilo, upravilo a ohradilo místo na nový evangelický reformovaný hřbitov v Kleszczowě, v sousedství hřbitova katolického. Nový hřbitov byl otevřen dne 5. června minulého roku. Již 22. ledna 1978 se na novém hřbitově konal první pohreb. Zemřelý Jaroslav Semeradt, syn Josefy a Alžbety roz. Svobodové, byl shodou okolností příbuzným zemřelého Adolfa Jelínka, jehož hrob je poslední na starém hřbitově. Když Jaroslav Semeradt ležel nemocný, několikrát se tázal, kdo asi bude první na novém hřbitově? Čtyři měsíce před smrtí mu vyhořel dům (dřevěný) a všechno kromě dobytku lehlo v popel. Pohořelcům zůstalo jen to, co měli na sobě. Neměli perýny, nábytek, střechu nad hlavou. Dobré lidé pomohli. Jaroslav Semeradt zemřel v cizím domě. Jeho otec byl léta hrobařem a na starém hřbitově vykopal dlouhou řadu hrobů.

Ve druhém hrobě na novém hřbitově byla pochována 29. ledna 1978 krajanka Zenonie Dytrychová roz. Tučková, po prvním manželovi Volná, dcera Karla a Marie roz. Burešové. Nedožila se sedesát let. Byla velice oblíbená a všichni sousedé, bez ohledu na národnost a vyznání, ji přišli na poslední cestě doprovodit.

Dne 7. dubna 1978 byl na novém hřbitově k věčnému spánku uložen nejstarší kucovský krajan, 86letý vdo-vec Tomáš Semeradt. Hodně prožil, dlouho stonal. Mnozí členové jeho velké rodiny bydlí v Československu.

Na novém hřbitově za necelý rok jsou už čtyři hroby. Cest světlé památky zemřelých kucovských krajánů!

Kucovské krajany čeká ještě exhumace mrtvých na starých hřbitovech a přenesení pozůstatků na nový hřbitov. Staré hřbitovy v Kucově a Alexandrově byly založeny v roce 1818 po parcelaci panství Kleszczów za hraběte Walewského, který daroval část písčitých pozemků. Kolonisté, kteří se zde usadili, byli ve starých listinách nazýváni „okupníci“. Tehdy byl nejbližší katolický hřbitov v Sulmierzycích, vzdálených osm kilometrů od Kucova a nejbližší evangelický hřbitov v Zelově, čtyři míle, skoro třicet kilometrů daleko.

BN

ŽIVOT VÁŠ PRIATEĽ A PORADCA

POZOR KRAJANIA!

Pripomíname, milí krajania, že iba do 25. novembra môžete predplatiť Život na rok 1979. Pritom každý čitateľ a priaznivec nášho krajanského časopisu, ktorý ziská dodatočne nových predplatiteľov Života, môže vyžrebovať zvláštnu hodnotnú cenu, nezávisle od tradičnej súťaže. Stačí, keď pošlete do redakcie ústrižok z pošty o vplatení predplatného.

Upozorňujeme, že predplatné treba vplácať výlučne na poštovom úrade buď miestnemu doručiteľovi.

Času je málo, preto neotáľajme s touto krajanskou povinnosťou.

Mária Nálepková

JURGOVSKÍ BAČOVIA

Na holiach pri Durštine, v malebnej scenérii lesov a hôr vypásajú svoje stáda jurgovskí bačovia. Na ploche ok. 160 ha sa tuna pasie asi 1000 oviec a 65 jalovic. Na pastvinách rastie bujná, kvalitná tráva a tak nie div, že dosahujú dobre výsledky vo výrobe syra. Raz za týždeň odvážajú do Nového Targu 300—400 kg znamenitého ovčieho syra.

Chov veľa vďačí Jozefovi Chovanovi z Jurgova, ktorý je predsedom Zväzu bačov, ako aj jeho otcovi Jánovi, ktorý hodne pomáha synovi mudydrymi bačovskými radami.

Starý bača Ján Chovanec sa napriek svojim 77 rokom cíti znamenite a je stále veľmi aktívny. Ako hovoria valasí, „je ho všade plno“. Chovanec, ale aj iní, starostlivo kultivujú staré pastierske tradicie na Spiši a Podhali.

E. KACZMARCZYK

NÁŠ KAŽDODENNÝ LES

Tento rok narastlo veľa hríbov čo spôsobilo, že mnohé lesy boli plne hríbárov. Okraje lesných ciest vyzerali ako mestské ulice a poskytovali prehľad, ako sa naša krajina motorizuje. Nie je v tom nič zlé, že naše komory sa obohatia lesnými plodmi. Ale iná vec nás nútia uvažovať: uvedomujeme si, aký je tento náš každodenný les? Píše sa o tom stále viacej na stránkach našich časopisov, ale žiaľ nevzbudzuje optimizmus.

Po druhej svetovej vojne sa 88 percent lesov stalo majetkom štátu. V rokoch 1946–1972 pribudlo v Poľsku okolo 1,9 mln ha lesov a tým sa celkový areál zväčšil na 8 502,0 tis. ha, čo je 27 percent celkového povrchu krajiny. Údaje z tohto roku uvádzajú to isté percento zalesnenia našej krajiny. Teda už niekoľko rokov nezaznamenávame, – ako vyplýva z týchto údajov, – prírastok plochy lesov. A práve to, ale nien len – znepokojuje publicistov a vedcov, ktorí sa specializujú v obore lesníctva.

Ukazovateľ lesnatosti v Poľsku by mal dosahovať 30–33 percent povrchu krajiny. Československo má 35 percent zalesnenia, Fínsko 58 percent. Pred nami je ZSSR a dokonca Nemecká spolková republika, teda aj krajiny,

ktoré sa nám spájajú skôr s priemyselnými závodmi, ako s lesmi. Aby sme dosiahli patričný ukazovateľ zalesnenia, mali by sme vysadiť les na milión hektárov pôdy. Jedným slovom zalesniť najhoršiu pôdu a úhory, ktoré sa v polnohospodárstve aj tak nevyužívajú. Vo sviete toho mimoriadne negatívny javom je fakt, že v posledných rokoch zaznamenávame regres v množstve zalesňovaného povrchu. Ešte pred niekoľkými rokmi sme vysádzali 15.–20.000 hektárov lesa ročne a teraz, pre nedostatok pracovných sôl, zalesňujeme okolo 4 000 hektárov ročne. Zaobráj sa tým hlavne – pod dozorom lesných služieb, – starí ľudia a školská mládež a nakoniec sa do tejto akcie zapojili aj polovníci. Je to teda skôr spoločenská akcia – čomu nasvedčuje štatistiká ročného zalesňovania – a predsa malo by to byť plánovité, moderné lesné hospodárstvo, ktoré odohráva obrovskú ekonomickú a kultúrnu úlohu. Je teda o čom uvažovať najmä vtedy, keď si uvedomíme, že plány vyrubovania plníme natoľko intenzívne, že dokonca nie sme v stave vyvieť z lesov, – pre nedostatok dopravných prostriedkov, – vyše milión kubických metrov vyrúbaného dreva. Naši krajania na Spiši a Orave, ktorí gazdujú v urbárskej

lesoch vedia, že drevo neodvezene včas z lesov sa znehodnocuje aj ako surovina, aj ako kúriivo.

Les rastie desiatky rokov. To čo urobíme v tejto oblasti dnes, prinesie výsledky v budúcnosti. A táto budúcnosť nám nemôže byť lhostajná. Musí mať prednosť pred momentálnymi, dokonca veľmi dôležitými cieľmi. Na túto otázkou upozorňovali už v minulosti. Aj keď nebude siaháť príliš ďaleko do tejto minulosti, treba pri pomenúť, že pionieri lesných vied v 18. a 19. storočí, najmä Francúzi (R.A. Reamura, H. Duhamel du Monceau, G.L. Buffon a iní) propagovali prechod až do ľúpejnej explózacie do racionálneho užívania lesov, ktoré zaisťuje nepretržitosť produkcie bez zmenšovania drevných zásob. Táto téma je aj teraz, – nielen v našej, krajine, – stále aktuálna. Teda predovšetkým musíme obhospodáriť ďalšie lesné plochy a spieť k optimálnemu zalesneniu s prihladnutím na produkčnú a ochrannú funkciu lesa. Popri úhorech a slabej pôde musíme zalesňovať haldy, piesky a tzv. priemyselné úhory. Existuje potreba zakladať navôkol miest a sídlisk pásy vysokej zelene. Treba bráť do úvahy aj ochranu a zovšeobecňovanie cenných druhov lesných stromov v rámci všeobecného zalesňovania vhodných plôch. Napokon nesmieme zabúdať na rekreačné funkcie lesov ako najvšeobecnejšej formy využívania dobrodenia nášho ekologickejho systému mestským a vidieckym obyvateľstvom.

M. BRZOZA

VIEŠ, ŽE...?

MOSKOVSKÉ METRO

Tri mesiace pred plánovaným termínom odovzdali do prevádzky nový úsek metra dlhy 8,3 km od stanice VDNCh do stanice Medvedkovo na severnom okraji Moskvy. Predĺžila sa ním Kalužsko-rižská linka, ktorá sa tiahne zo severu na juh a pretína centrum.

Syri nové podzemné stanice obslužia dve veľké oblasti hlavného mesta – Babuinskú a Kirovskú, v ktorých býva skoro milión osôb. Novoodvodený úsek metra skráti čas cestovania z týchto oblastí do centra o pol hodiny.

Cestujúcich, ktorí od 1.t.m. využívajú túto trasu podzemnej železnice, uchvacuje predovšetkým jednoduchosť a funkčnosť vybavenia staníc. Vlaky premávajú každých 50 sekund.

V NAJHLBŠOM JAZERE

Bajkalské jazero, ktoré má plochu 31 500 km² patrí k najhlbším jazerám na svete. Jeho hĺbka dosahuje až 1741 m. V súčasnosti jazero skúma zvláštne expedícia Akademie vied ZSSR pomocou oceánskej hlbkovej aparátury.

V Bajkale žije 40 rôznych druhov rýb. Práce expedície sú venované hlavne výskumu ich populácie.

NOVEMBER

Už len pár týždňov nás delí od konca tohto roku. Počasie nám tento rok nepripravilo. Jar nebola najlepšia, sklamalo nás letné slnko. Leto bolo celé dňa daždivé a búrlivé, dni plné chladu, morských búrok a snehu na horách.

Nepriaznivé počasie nám dezorganizovalo žatvu, ktorá bola najťažšia v povojsnovom období. Cas, ktorý sa mohlo určiť na poľné práce, bol krátki, ako v predošlých rokoch, najmä v oblastiach, kde žatva bola najviac oneskorená.

Roľnícka jeseň bola tento rok tak tiež odlišná ako kalendár. Napriek predpovediam, že sa koncom septembra počasie zlepší a nadídne teplo, zlatá jeseň, nemožno sa jej dočkať. Hned po oneskorennej žatve, bolo treba siť oziminy na rozmoknutých poliach, zbierať okopaniny, vykopávať zemiaky a robíť iné pestovacie práce. Nakoľko zemiaky sú veľmi vlhké, robia starosti

so skladovaním. Preto poľnohospodárska služba odporúča zemiaky paríť a silážovať. Čas zemiakov z územia, kde bolo najvhľasie, malo by sa určiť priamo na kŕmenie, aby sa vyhlo strátam.

Novembrové počasie je najčastejšie pošmúrne, chladné, hmlisté a vlhké. V prvej dekáde býva aj niekoľko teplých, slnečných dní. Po 10. novembri nastáva obvykle ochladenie a od polovice mesiaca začínajú studené dažde, ktoré niekedy trvajú do konca mesiaca, pokiaľ ich nezastaví celodenný mraz, po ktorom začína snežiť.

Ludové príslavia hovoria, že: – Dažď začiatkom novembra, predpovedá mráz na koniec decembra; – Keď na Všetkých svätých (1.XI.) pôda stuhne, celá zima teplá bude, a keď začne padať, treba na teplú a dobrú pec vchádzat; – Leto Všech svätých trvá 3 hodiny nebo 3 týždne; – Prínešie-li den Všech svätých zimu, tak Martin (11. XI.) priniesie leto; – Když Martin je snehem pribehal, tak v nem bude celý mesiac ležet; – Keď v novembri prídu hrnávacie, budúci rok bude úrodný; – Ak v novembri kvitnú stromy, zima bude trvať do mája; – Aké je počasie novembrové, také i marcové; – Počasie jasné, suché a chladné, znamená miernu zimu; –

Keď november s daždom, december obvykle s vetrom; – Keď v novembri hrná, rolník sníva o jari; – Ak si novembrový sneh poleží niekoľko dní lepšie hnoji ako hnoj.

Pripomeňme si ešte minuloročný november. Snehu a mrazu bolo málo. Prvé dve dekády a najmä prvá bola neobvykle teplá. Trápili nás iba uragánové vetry, ktoré trvali niekoľko dní a na niektorých miestach spôsobili silné snehové búrky. Avšak sneh sa rýchle topil – okrem podhorských oblastí.

Prvé dva dni novembra – Všetkých svätých a Pamiatka zosnulých, sú spojené so sviatkom zosnulých. V týchto dňoch myslíme na našich najbližších zosnulých, starostlivo vyzdobujeme hroby, kladieme na nich kytice kvetov, zapáľujeme sviečky. Nezabúdame ani na hroby padlých počas vojny, vzdávame hold mestam národnej pamäti.

Pohrebne obrady sa pripisuje už najdávnejším ľuďom, ktorí v dávnych vekoch skladali telá mŕtvych do jaskýň a zakrývali kopčekmi kamenov. Do hrobu ukladali potraviny a rôzne užitkové predmety. V historických časoch sa kult zosnulých menil, podľa vierovyznania a zvykov, zemepisnej

šírky a kultúry. Pripomeňme si niektoré zvyky uctievania mŕtvych v rôznych krajinách.

V starovekej Egei preákvia Grékov podľa nepísaného práva ukladali pri zosnulých okrem osobného majetku aj jeho manželku, milenky a otrokov. Tento zvyk platil tiež v starovekom Sumeri, v Egypte, v homérovom Grécku, v Mykénach, u peruánskych Inkov, Skýtov a v Číne, ako aj u iných národov. Zasa v Tibete považovali pochovávanie tiel za niečo mimoriadne hanlivé a mŕtvolami kŕmili vtákov. Niektoré kmene v Južnej Amerike jedli popol zo zosnulého zmesaný s nápojom. Niektoré kmene v Afrike boli presvedčené, že zjedenie mŕtveho je prejavom najvyššej pocty.

V jednom kmeni na Novej Guinei malí vdovy povinnosť nosiť na krku po celý život lebky svojich manželov. V Ugande telá zomrelých vdôv údili a pochovávali bez čeľustí v drevených hroboch. Celust, v súhlase s tamojšimi poverami uschovávali ako symbol duše. V Chiapas v Mexiku pochovávajú zomrelých v noci za úplného ticha, aby pochrebný sprievod smútiacich ne-povzbudil dušu zomrelého ostať medzi živými.

(ZOZB. MIŠO)

Z KALENDÁRA NA – DECEMBER – PROSINEC

V zime kontrolujeme, ako sa skladujú krmivá. Keď zemiaky vykopávané počas dažďa, uložené v kopcoch a pevne zakryté nemajú dostatočný príjem vzdachu, sú ohrozené hnítim. Skodlivá je tak príliš nízka, ako aj príliš vysoká teplota v kopcoch. Najvhodnejšia je v rozmedzi + 3°C až + 5°C. Každých pár dní mali by sme kontrolovať teplotu v kopcoch a patrične ju regulovať pomocou otvárania alebo zatvárania vetracích otvorov.

Musíme kontrolovať aj silá a kopce so silážou a dávať pozor, či na ulahnutú siláž neprenikla cez škáry dažďová voda. Keď silážne jamy zakrývame fóliou, musí tesne priliehať. Preto je najlepšie zakryť fóliu vrstvou zeme. Takú istú pozornosť venujeme iným krmivám. Nemožno dopustiť, aby seno či slama mokli a hnili. Je to veľká márnosť, s ktorou sa žiaľ pomerne často stretávame v praxi.

Pre dojnice a telce určujeme najlepšie krmivá: okopaniny, siláž, seno a jaderné krmivá. Aj zo základných krmív, aké produkujeme na gazonovstve, môžeme dosahovať vysoké váhové prírastky a produkovať pomerne veľké množstvo mlieka (10–15 lit. od kravy).

Skodlivé je nedokrmovanie a jednostranné kŕmenie kráv. Takýmto kŕmením sa obmedzuje produkciu mlieka a márni sa krmivá. V každodenných dávkach sú nevyhnutné lízatka a iné minerálne zložky. Keď je deň bez vetra, zvieratá by sme mali vyháňať na dvor. V tom čase vetrame a upratujeme maštale.

Kone v zimnom období menej pracujú, preto môžu dostávať znižené krmovinové dávky. Vyplati sa pouvažovať o zavedení v maštali kontroly rentability dojnic, čo uľahčuje selekciu stáda dojnic.

V ovocných záhradách musíme chrániť stromy pred zájaci. Staré stromy, ktoré majú už málo ovocia, určujeme na kúrivo.

Vo volnejších chvíľach pripravujeme si obloky skleníkov, zhromažďujeme semená na jarne siatie, robíme prehliadku polnohospodárskeho náradia a keď je to potrebné – opravujeme ho.

V zime pripravujeme hnojivový plán a zaobstarávame si minerálne hnojivo.

Vo voľnom čase sa snažíme zvyšovať kvalifikácie nevyhnutné pre racionálne hospodárenie na gazonovstve. Ide nie len o nové otázky, ktoré slúžia modernizácii pracoviska. Dôležité sú aj veci zdanlivé známe, čo patria k rolníckemu šlabikáru, ktoré však v praxi vždy nedodržujeme. Volba vhodných odrôd, náležiteľne množstvo vysievanych semien, hľbka sejby – to sú otázky, ktoré znamenajú príslušné rezervy na mnohých gazonovstvach. V pozdvihovaní kvalifikácií pomôže účasť v polnohospodárskom školení, čítanie novín a rolnických kníh. Nesmieme to podceňovať.

Bliží sa obdobie zabezpečovania kureníc. Väčšina kureniec pochádza z liahni, ale na mnohých gazonovstvach ich ešte vysedávajú kvočky.

Pri volbe vajec na liahnutie si musíme všímať velkosť, tvar, stavbu a stav škrupiny. Nevhodné sú príliš veľké vajíčka, keďže zárodot v takých vajciach spravidla hynie počas vysedávania. Nevhod-

né sú ani príliš malé vajcia, lebo vtedy rozmnožujeme nosnice, ktoré znášajú malé vajíčka a kurence sa z takého vajec horšie chovajú. Horšie kurence sú aj z vajec menomálneho tvaru, napr. príliš predĺžených alebo gulatých.

Na liahnutie sa nehodia vajcia špinavé, prasknuté, s tenkou a krehkou škrupinou, draplavé, ako aj vajcia s výraznými prstencami a nerovnakou hrbkou škrupiny. Pri výbere kačacích vajec treba odhadnúť také, ktoré majú zelenú škrupinu. Spinavé vajcia sa nesmie umývať. Volbu si uľahčujeme presvetiením vajec.

Obsah presvetieného vajcia mal by byť priečinný, žltok slabovo viditeľný, bielkové závity nenarúšené a udržiavať žltok v centrálnej polohe.

Vzdušná komora musí byť nehybná a nachádzať sa na tupom konci vajca. Na liahnutie sa nehodia vajcia, v ktorých sú viditeľne smuchi alebo krvavé škvry, sú nepriehľadné buď majú žltok v inej polohe a napokon vajcia s príliš veľkou alebo pochybou vzdušnou komorou a pôrovitou škrupinou.

Okrem stavby vajcia a kvality jeho obsahu, nesmierne dôležitým činiteľom sú podmienky, v akých sa vajce nachádzajú až po začiatok liahnutia. Vajcia musia mať zaistené náležité podmienky už počas znášania, teda dobre pripravené hniezda pre nosnice, ako aj v období ďalšieho skladovania. Ide predovšetkým o udržiavanie hniezd v čistote, aby sa zamedzilo znečisteniu vajec výkalmi a spinou.

S.D.

ODPOVEDÁME NIELEN ČITATELKÁM

A.K. Som roľníčkou. Počas tohoročných polných prác na mojom gazdovstve som mala nehodu, ktorá mi teraz nedovoľuje pracovať. Mám nárok na prídatok z titulu práce-neschopnosti?

tohoročných polných prác na

V súhlase s predpisom č. 25 zákona z októbra 1977 o dôchodkoch a iných sociálnych dávkach pre roľníkov (Zbierka zákonov č. 32, ods. 140), rolníci, ktorí počas práce na svojom gazdovstve mali nehodu alebo ochoreli na chorobu z povolania, majú nárok na prídatky za každý deň práceschopnosti trvajúcej nepretržite prinajmenšom 30 dní, avšak nie dlhšie ako šesť mesiacov, a zároveň nie dlhšie, až dostanú invalidný dôchodok.

Teda našej čitatelke pri-súhajú dávky z titulu práce-neschopnosti, keď trvala najmenej 30 dní a nehoda mala miesto po 1. januári 1978, čiže potom, ako nadobudol platnosť citovaný zákon.

M.B. Počas vojny som bojoval proti hitlerovským vo-trelcom. Som členom ZBowID. Naposledy som prešiel do dôchodku. Mám pochybnosti či

je to správne, že pri vypočítávaní výšky dôchodku mi do pracovnej doby nezapočítali obdobie bojov počas vojny. Obdobie boja mi započítali iba pri stanovení počtu pre-pracovaných rokov potreb-ných pre uznanie nároku na starobny dôchodok.

Podľa čl. 8 ods. 2 zákona zo dňa 23. októbra 1975 o ďalšom zvyšovaní dávok pre odbojárov a väzňov koncentračných táborov (Zbierka zákonov č. 34, ods. 186) obdobie odbojárskej činnosti alebo pobytu v koncentračnomtábo-re sa počítaj dvojnásobne iba do obdobia zamestnanosti, ktorý rozhoduje o nároku na starobný dôchodok. Ale tieto ob-dobia sa nepočítaj dvojnásobne do obdobia zamestnanosti, ktorý rozhoduje o výške sta-robného alebo invalidného dôchodku za roky odpracované v PLR.

Tak teda výška invalidného dôchodku bola vypočítaná správne, keďže citovaný predpis čl. 8 sa týka iba nároku na starobný alebo in-validný dôchodok a nie ich výšky.

TAKÝ JE ŽIVOT...

Do západnej Európy sa dlhší čas dovádzalo z Indie a predávalo za drahé peniaze „Prášok lásky.“ Mal vraj do-konec zo starcov urobil mu-zov plných vitality. Analýza dokázala podvod: „prášok

lásky“ obsahoval 50 perc. cu-kru a 50 perc. piesku.

Počas jedného televízneho quizu dali mladej Parížanke otázku: — Nie ste v pomy-kove, keď deti začínajú s va-mi hovoriť o sexuálnych otáz-kach?

Odpoveď znala: — Ale kdeže! Cítim sa ovela horšie, keď ma prosia, aby som im vyriešila aritmetickú úlohu.

Tradičné čierne školské ta-bule uznali v USA za škodlivé pre oči a zaviedli biele ta-bule. Píše sa na nich čiernom kriedou.

Medzi stewardkami a leteckou spoločnosťou Lufthansa prepukol spor o farbu blu-ziek, aké majú nosiť — biele alebo žlté? Dievčatá žia-dali biele, lebo ako tvrdili, žlté im neslušia. Pracovný súd uznal, že majú pravdu.

Z AMOROVEJ LUČKY

Mladý muž sa oženil a o päť mesiacov jeho žena po-rodila. Bol veľmi sklamaný týmto očividným dôkazom

niekdajších voľných mravov svojej milovanej. Ona však ho utešovala: — Nebud smutný, miláčik. Sedemme-sačné deti nie sú zvláštnos-tou.

— Ved' hej, ale toto prišlo po piatich mesiacoch.

— A čože sa ti nezdá? — Sedemmesačné deti vždy pri-chádzajú na svet o dva me-siace skôr!

VIEŠ, ŽE?...

Princezna Tai, manželka guvernéra stredočinskej pro-vincie Honan umrela pred 2 100 rokmi. Jej mŕtvola je považovaná za najlepšie za-chované pozostatky ľloveka tejto epochy. Princeznú po-chovali v troch drevnených truhlách, pod hrubou izolačnou vrstvou z hliny, štrku a drevného uhlia. Keď našli jej hrobku, odkopali jednotlivé vrstvy a otvorili truhlu, prin-cezná vyzerala tak, ako keby umrela včera. Jej pozostatky umiestnili teraz v sklenej truhle naplnenej formalínom.

Z DOMÁCÍHO HRNCE

Plíseň ze zdi odstránime natřením roztokem lihu s ky-selinou salicylovou.

Zlaté rámy obrazů přetře-me vlažným odvarem z cibu-le, opláchneme čistou vodou a do sucha vyleštěme.

Brambory se nerozvaří, vložíme-li je do vařící vody a až později osolíme.

HUMOR

— Pán doktor, mohli by ste pre manžela predpísat nejaký posilňujúci prostriedok? — žíada paní Anna.

— To je zbytočné. Vás manžel je zdravý a v dobré kondícii.

— Ja viem, ale rýchlo sa unaví...

— Rýchlo sa unaví? — ču-duje sa lekár. — Ja si myslím, že na svoj vek je až príliš vytrvalý.

— No svoj vek áno, ale nie na môj.

— Oco, je to pravda, čo nám povedal učitel v škole?

— A čo povedal?

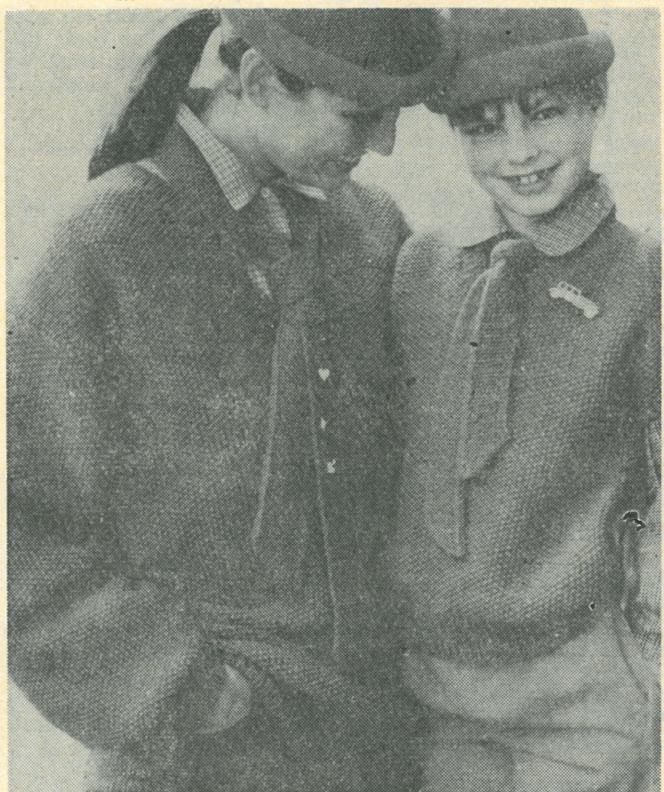
— Ze druhým máme vždy pomáhať.

— No hej, to je pravda.

— No, ale čo budú potom robiť tí druhí?

— Vy tedy žádáte o ruku mé dcery. Můžete jí dát vše, co bude chtít?

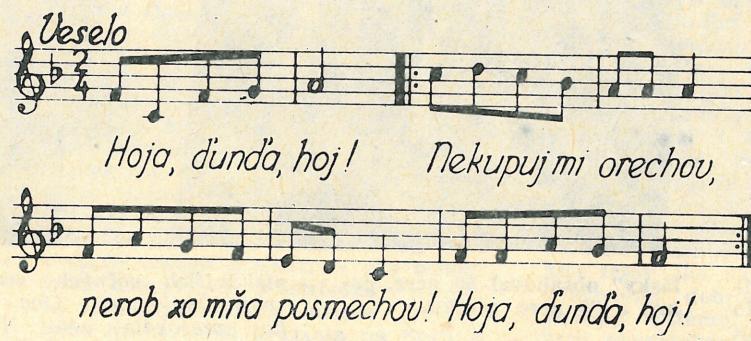
— Samozřejmě! Už mi mnohemkrát rekla, že chce jen a jen mne.

mladým
mladším
najmladším

HOJA, ĎUŇĎA

Hoja, dūňda, hoj!
Nekupuj mi orechov,
nerob zo mňa posmechov
hoja, dūňda, hoj!

Hoja, dūňda, hoj!
Radšej mi kúp zlatý pás,
pôjdem s tebou na sobáš,
hoja, dūňda, hoj!

Hoja, dūňda, hoj!
Radšej mi kúp čízmičky
na tie biele nožičky,
hoja, dūňda, hoj!

MÔJ RODNÝ KRAJ

NIKOLAJ ZIDAROV

Na môj rodný kraj sa smeje slnko,
v horách plno vône, bystrín žblnkot.
Keby za more ma viedla cesta,
vždy by som sa vracal v tieto miesta.
Farby ruží, záhrad, šumot stromov,
večne by ma z diaľky zvali domov.

TAJOMSTVO JAZERA POKLADOV

Ked 27. októbra 1492 priplával Krištof Kolumbus so svojimi námorníkmi na Kubu, našiel tu tri indiánske kmene: Guanajatabeyov, Siboneyov a Tainov. Žili si v pokoji a skromnosti. Lovili ryby a obrábali zem.

V nasledujúcich rokoch však Kubu zaplavili rôzni španielski dobrodruhovia, ktorí chceli rýchlo a ľahko zbohatnú. Hľadali zlato. Ale na Kube zlato nikdy nebolo, preto ho chceli získať z rozlahlých plantáží cukrovej trstiny a tabaku. Tunajších obyvateľov nutili do úmu pracovať pod horúcum slnkom. Telesne slabí Indiáni umierali jeden po druhom. Iba smelý a mûdry náčelník Tainov Guamá sa nepoddal. Uprostred rozlahlého Jazera pokladov, obklúčeného zo všetkých strán močiarmi plnými krokodílov, našiel malý ostrovček s palmami, sviežou trávou a malou lagúnonou uprostred, o ktorom Španieli nevedeli. Ta sa uchýlil so svojím kmeňom. Po-

vest o slobodnom ostrove sa šírila medzi Indiánmi po celej Kube. Za noci tajne utekali z plantáží a pridávali sa k Tainom. Dlhé roky tu potom žili v chudobe, živiac sa iba rybami a palmovými plodmi, ale boli sloboďní!

Raz sa však predsa len podarilo Španielom objaviť tajomstvo Jazera pokladov. Obklúčili ostrov. Tainovia sa hrdinsky bránili, ale so svojimi ľahkými šípmi a oštepmi nemohli premoći Španielov vyzbrojených puškami a kanónmi. Nakoniec ich všetkých nelútostne pozabiali. Ich náčelníka Guamá vydali napospas rozsúreným psom.

To sa stalo v roku 1560.

Prešlo takmer 400 rokov a Kubánci si znova spomenuli na tajomstvo Jazera pokladov i na hrdinského Guamá. Do vlnkej pôdy ostrova zarazili koly a na nich znova postavili indiánsku osadu Tainov. Ponad jazierka a kanály preklenuli mosty pospihané z lián. Pri vchode do

malého prístavu opäť stojí drevený strážny maják.

Dnešný návštěvník tu nájdzie na siedmich ostrovčekoch 45 okrúhlych indiánskych domov, pokrytých palmovým listom, ktoré sa nazývajú bohios. Všetky sú zariadené pre turistov. Ale nechýbajú tu ani Indiáni. Z červenkastej hliny ich vymodelovala a vypálila kubańska sochárka Rita Longo. A tak medzi palmami môžete stretnúť unaveného Indiána vracačného sa z lovu. Šikovný chlapec chytia letiaceho vtáka. Dievčence pletú rybárske siete. Indiánske ženy sedia pod stanom a zamyslene hľadia do vyhasnutého ohniska.

Turisti a návštěvníci z celého sveta prichádzajú dnes na Guamá, ostrov uprostred Jazera pokladov, nazvaný podľa odvážneho náčelníka Tainov. A vracaču sa odtiaľ, sice trochu smutný, ale zato s dobým pocitom, že dnes už nie len Guamá, ale celá Kuba žije slobodným a šťastným životom.

PETER KANTOR

ROZPRÁVKA O JEDNOM ZLOSTNÍKOVI

Bol raz jeden chlapec, ktorého prezývali zlostníkom.

Zlostník sa ako vo sне kolísal na stoličke, raz dopred, raz zadu. Tak dlho sa kolísal, kým stolička nezapraskala, a kým sa jej nezlamili dve zadné nohy a milý zlostník sa vykopčol na zem. Chlapca by neboli prezývali zlostníkom, keby ho hneď a zaraz nepochytala zlost. Vyskočil na nohy, schytal stoličku, hodil ju do kúta, potom do nej kopol, ba skákal po nej, kým z nej nenarobil triesky. Až potom ho zlost ako-tak prešla. A práve vtedy vkročil do izby jeho otcenko.

— Polámal si ju?
— Polámal.
— Ako sa to stalo?
— Bola už nanič, zlomili sa jej nohy.
— Ak bola už nanič, chod, synku, a sprav lepšiu.

Co mal zlostník robiť? Vybral sa k stolárovi.
— Dobrý deň, ujo stolár,

budeť taký dobrý a spravte mi stoličku.

— Veľmi rád, syn môj, keď zaplatíš.

— Nemám peniaze.

— Nič to za to. Budeš u mňa týždeň pracovať.

Tak sa aj stalo. Zlostník celý týždeň zametal piliny, stružliny, nosil dosky, varil lepidlo. Keď prešiel týždeň, stolár povedal:

— No, syn môj, odrobil si si cenu stoličky. Prines drevo, takú stoličku ti vysabrikujem, že si ju každý nielen rád pozrie, ale rád si do nej aj sadne.

— Lenže ja nemám drevo.

— Nemáš? — čudoval sa stolár. — Tak potom chod a zaobstaraj si ho.

Vybral sa zlostník do lesa. Veľmi sa triasol, lebo v hore bola ešte zima. Porozprával drevorubačom, po čo prišiel. Že potreboval drevo na stoličku.

— Môžeš ho mať, braček, — povedal ten z drevorubačov, ktorý mal najdlhšie fúzy, — ale zaplat jeho cenu.

— Lenže ja nemám peniaze.

— Tak si ich u nás odpracuj! Po celý týždeň zberal zlostník konáre, nosil vodu, varil pre drevorubačov kukuričnú kašu, až napokon dostal drevo.

Hej, hej, lenže potom musel ísť ešte na pílu, ale tam pracoval už iba tri dni, aby mu drevorubači poslali na dosky. Až tak sa vrátil k stolárovi.

— To sa mi už ráta! — povedal stolár a veselo si pískal, kým vyhotobil stoličku. Zlostník sa mu pekne podčakoval a konečne sa mohol vrátiť domov.

— Tu je stolička, otecko!

— Odslúžil si si ju?

— Odslúžil.

Rád by bol ešte dodal, že sa naučil, kam to vedia, keď sa bez príčiny zlostí a že sa zariekol, že sa už nikdy viac zlostí nebude. Ale radšej nepovedal nič. Nie je to chlapec, čo by sa zariekal. Slovo, čo si sám dal, da písmený splnil!

GYORGY MÉHES

KODKODÁKA

SLIEPKA NAŠA,

VRAJ NAJLEPSIE

VAJCIA ZNÁŠA

Bol raz jeden domček, pri domčeku dvorček, na dvorčeku kurík a v kuríne jarabatá sliepka, ktorá pod sebou trpeživo zohrievala sedem vajíčok.

Jedného dňa k nim priložila ucho a počúvala, čo sa vnútri deje. Zrazu vyskočila a na všetky strany kotkodákala, že u nej v kuríne stane sa onedlho veľká vec! Potom poprosila sličku, aby jej dalo pozor na vajíčka, nech nevychladnú, a ponáhľala sa po narodeninovú tortu.

Sličku sa spustilo nad domček a teplými jarnými lúčmi zohrievalo vajíčka. Ale jarabatá sliepka dlho nechodila a sličku svietilo a svietilo asi preto, že sa v kuríne nič zvláštne nedialo, začalo zívati. O chvíli sa položilo ruku pod líčko a zaspalo.

Kde sa vzal, tam sa vzal, priletel Vetroplach.

— Sličku si varí vajíčka! — chichotal sa Vetroplach do dlane.

— Len či ich aj zje! — hútal a už mal na myši šibalstvo. Podstrčil pod sličku obláčiku za horu. Cestou späť si lizol z vodopádu a keď prišiel do kurína, dýchol na sedem vajíčok studený dych, takmer na nich inovať vyskočila.

— Sličku sa bude čudovať, keď nájde na miesto varených vajíčok mrazené! — radoval sa Vetroplach.

Zrazu sa ozvalo hapčí, hapčí, hapčí, a ešte štyrikrát hapčí, a z vajíčok ostala len hrba bielej škrupín a medzi nimi sedem ukýchaných kuriatok. Vetroplach sa od strachu učupil pod kurínom a neodvážil sa ani ťúknut. Keď sliepka začula od kurína na sedem hláškov, vzala najbližšiu tortu a bežala domov, až sa za ňou prášila. Trasúce sa zlté kuriatka vyobjimala a suchla pod kridla, nech sa zohrejú.

Sličku sa zobudilo a keď nevidelo sedem vajíčok, zahanbilo sa. Vyhuplo na oblohu a odotkúalo sa rovno nad kurína.

— Ty si mi pekný pomocník! — spustila naď sliepka jarabatá a sličku sa zapýrilo a začalo tak hriať, že sa sliepke hrebienok zapotil. Kuriatka prestali kýchala a začali pištať, že im je pod kridlom horúco a pchali sa von. Vyšli také strapate, až sa sličku rozosmialo, akoby zlaté zvončeky vyzváňali. Keď to zbadal kohtú vyletel na plot a volal všetky sliepky v okoli, aby sa prišli pozrieť na sedem strapúškov sliepky jarabatej.

Vetroplach to škárou kurína všetko videl a veľmi ho trápilo svedomie. A keď videl, ako chce mama-sliepka kuriatkom pierka uhladiť, šepol jej do ucha:

— Ja tých strapúškov učesem! — a hneď im vyfukal a uhladił zlepene pierka. Kuriatka boli také krásne, že sliepky, čo ku kurínu na kohútie volanie dobehli, od závisti spustili perie a odišli domov ako zmoknuté kury.

Potom vybrala sliepka jarabatá velkú tortu, trochu bledomodrú a trochu ružovú. Keď si každé kuriatko sfúklo svoju sviečku, pustili sa do jedenia. Sličku sa po dva dni obližovalo do tolkej dobroty a vetroplach fúkal ten najsladší vánok. A čo kuriatka? Tak sa torty napapali, že ledva brušká po zemi tahali. Keď ich sliepka jarabatá prikryla kridlami, usmievali sa, lebo sa im snivali najsladšie sny.

SLIEPKA

Sliepka a kohút patri medzi kury domáce, ktoré pochádzajú z kury divej. Okrem polárnych krajín je rozšírená po celej zemi. Ludia chovali sliepky už od pradávna. Ich pôvodným domovom je Ázia, kde podnes žijú predkovia kury domácej — kury bankivské. Naše kury domáce sa chovajú na mäso a vajcia. Poznáme viac druhov sliepok: biele leghornky a hnedé talianky s bielou vaječnou škrupinou, červené rhodislandky a biele wyandotky s hnedou vaječnou škrupinou. Sliepka znesie ročne 150 až 200 vajec. Vajcia sa jej musia odoberať, lebo keby ich zohrievala vlastným teplom, po 21 dňoch by sa z nich vyliahli kuriatka.

MARTA SURINOVÁ

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

Nasz czytelnik ze Spisza zapytuje, czy na terenach rekreacyjnych, takich, do których zaliczany jest ten region, wymagane są przy budowie nowego domu inne jeszcze „dokumenty”, niż pozwolenie na budowę wydawane obecnie przez naczelnika każdej gminy. Wydaje nam się, że naszemu czytelnikowi chodzi o kryteria, jakimi na terenie województwa nowosądeckiego musi odpowiadać dom i każdy budynek, aby zostało wydane pozwolenie na jego budowę.

Informujemy, że w województwie nowosądeckim wyodrębniono dziesięć grup

etnograficznych, w których wykształcił się odrewny typ tradycyjnego budownictwa. W ramach tych grup poddano ścisiej kontroli architektonicznej cztery regiony — Podhale, Orawę, Spisz i region zamieszkały przez górali sądeckich. Różnica polega na tym, że to co w pozostały regionach jest zaleceniem w dziedzinie budownictwa, to w tych czterech musi być wyraźnie przestrzegane.

Może się wydawać, że takie ujęcie zagadnienia w formie konkretnych wytycznych i przepisach jest utrudnieniem, ale projektodawcy mieli na celu zachowanie pięknej, tradycyjnej formy budownictwa ludowego i przez to utrzymanie walorów środowiska naturalnego i krajobrazu. Do tej pory różnie było na tych terenach w dziedzinie bu-

downictwa indywidualnego. Następstwem tego są różne „dziwolągi”, w postaci domów czy zagrod, które nie pasują do tych regionów i — co gorsza — dugo jeszcze puszczę będą ich walory krajobrazowe.

Domy, które na tych terenach można budować, są opracowane w specjalnym katalogu projektów typowych z przeznaczeniem specjalnie dla województwa nowosądeckiego. Katalog winien być dostępny w każdym urzędzie gminnym. Najlepiej i najtaniej korzystać z tych właśnie projektów typowych. Kogo stać na projekt indywidualny, winien liczyć się z tym, że musi zostać zatwierdzony przez władze budowlane. W projektach zaleca się stosować materiały miejscowościowego pochodzenia, takie jak kamień i drew-

no szczególnie w wystroju zewnętrznych.

Zapytując nas o te sprawy czytelnik pisal, że słyszał coś o takich dodatkowych wymaganiach w zakresie budownictwa indywidualnego. Wnioskujemy z tego, że jest zbyt mała w tym regionie propaganda, naprawdę ładnych typowych projektów, które wyszły spod rysownic utalentowanych architektów. W każdym urzędzie gminnym powinny być one eksponowane, z dodatkową legendą o warunkach technicznych konkretnej budowy, oraz kosztach orientacyjnych, tym bardziej, że w województwie prowadzony jest konkurs pod nazwą „Dom w Krajobrazie”, który właśnie ma za cel dotarcie z tymi sprawami do szerokiego ogrodu zainteresowanych mieszkańców.

M.B.

PARĘ SŁÓW O GĘSIACH

Chów gęsi winien dać korzyści materialne. Oprócz dochodu uzyskanego ze sprzedaży pierza i gęsi, chów daje jeszcze korzyści uboczne np. wykorzystywanie lichych pastwisk. Jedna z największych korzyści, jakie daje chów gęsi, jest pozyskiwanie pierza. Ponadto hodowla może zwiększyć swoje dochody przez tuczenie gęsi. Rozmiar i jakość pomieszczeń potrzebnych dla gęsi zależy przede wszystkim od ich liczności. Przy niewielkiej ich ilości wykorzystuje się i przystosowuje wolne w danej chwili kąty pomieszczeń. Calkowicie w tym przypadku wystarczają tanie urządzenia, które każdy może zrobić sam niewielkim kosztem. Umiejętny wykochany gęsi polega na zapewnieniu młodym ptakom jak najlepszych warunków. Rozwój gęsi można podzielić na 6 okre-

sów. Okres 1 trwa od wylęgu do 4 tygodnia życia. W tym okresie gęsi są bardzo wrażliwe na temperaturę i na wilgoć. Odpowiednia temperaturę 20 — 25°C zapewnia im stara gęś oraz odpowiednie pomieszczenie. Z uwagi na temperaturę można je dopiero 5-go dnia wypuszczać do pola. Młode gęsi należy zabezpieczyć przed zmoknięciem (deszcz, rosa), gdyż nie mają jeszcze wykształconego gruczołu wytwarzającego tłuszcze do natłuszczania piór. Okres 2 — do 11 tygodnia życia, to okres największego wzrostu. W okresie tym można je już puszczać do wody. Okres 3 — między 11 a 18 tygodniem. Tu gęś pokrywa się drugim pełnym upierzeniem. Na wadze w okresie tym im nie przybywa, z tego powodu nie opłaca się je karmić wtedy paszami treściwymi a jedynie wypędzać na pastwiska lub nieużytki. Okres 4 — między 18 a 25 tygodniem gęś wykształca trzecie upierzenie. I tu żywii się gęś bardzo oszczędnie. Okres 5 — w tym okresie żywii się gęś intensywnie paszami treściwymi, gdyż przybie-

ra bardzo na wadze, a pod skórą i wśród mięśni wytwarzają się złogi tłuszczu. Okres 6 — cechą jest silnym rozwojem narządów płciowych, natomiast przyrost na wadze i rozwój tłuszczy jest zahamowany. Pierze uzyskujemy od gęsi w dwóch sposobach. Po zabiciu jej mamy tzw. opad, jeżeli natomiast pióra skubimy z gęsi żywej to jest to podskub. Podskubywanie przeprowadza się dwa do czterech razy w okresie od lipca do października, a gęsi starych jeden do trzech razy. Pierwsze podskubywanie wypada między 11 i 12 tygodniem życia. Ubój gęsi winien być dokonany dopiero w 6 — 7 tygodni po podskubaniu, w przeciwnym razie wartość opadu jest żadna. Gęsi podskubywane znacznie lepiej tuczają się niż gęsi mające małe upierzenie. Gęsi pozbawione jak inne gatunki ptactwa zapadają na różne choroby, które przeważnie trudno leczyć. Dlatego ważne jest zapobieganie chorobom. Wśród starszych sztuk trudno poznac, które z nich są nosicielami chorób. Będą to najczęściej te, które cho-

rowały za młodą ale nie padły. Dlatego do rozpolodu nie należy nigdy zostawiać gęsi słabszych. Jedna z najczęstszych przyczyn chorób jest niewłaściwe żywienie, które osłabia odporność organizmu. Wystarczą wtedy niekorzystne warunki atmosferyczne, aby osłabiona gęś zachorowała. Jeżeli gęsi korzystają z wód przepływowych, trzeba pamiętać, że bakterie chorób zakaźnych mogą być przenoszone wraz z wodą. Gęsi na ogół nie ulegają chorobom jak na przykład kury, lecz niektóre choroby powodują masowe padnięcia. Najczęściej zapadają one na chorobę drobiu. Druga choroba zakaźna powodująca nierzaz znaczne straty wśród gąsiąt w wieku 2—3 tygodni jest parotyfus, którym gąsięta zarażają się od starych gęsi będących nosicielami. U starszej młodzieży występują czasem robaki jelitowe, które mogą spowodować zahamowanie wzrostu. Jeżeli przestrzegamy czystości, to wprawdzie nie zabijemy bakterii, ale osłabimy je, tak że stają się prawie nieszkodliwe.

HENRYK MACZKA

ZUZKA

LIEVANCE

Rozpočet: 400 g krupiowej muky, 20 g drożdzia, 30 g cukru, 80 g masty, 30 g cukru, 150 g lekváru, 1 jajko, mleko podla potreby (asi 1/2 lit.), voda, sol.

Do preosiatej muky dajemy rozdrobené droždie, cukor, vajce, sol, vlažné mlieko a zamiešame. Često má byť hustejšie ako na palacinky. Na tepлом mieste ho necháme na kysnutú. Rozpálenú pánev vymástimé tukom a z výkysnutého cesta opekáme lievance. Potom ich paříme lekvárom, spojíme po dva a posypeme vanilkovým cukrom. Cesto môžeme skypriť tuhým snehom.

ZAPEKANÁ ZEMIAKOVÁ KAŠA S VAJCOM

Rozpočet: 800 g zemiakov, 60 g masla, 20 g tuku na pekáč, 4 vajcia, 2 dl mlieka, voda, sol.

Očistené zemiaky uvarené v osolenej vode přetížíme a vymiešame s mliekom a maslom. Na vymastenej pekáči urovnáme zemiakovú kašu, urobíme do nej jamky a do každej vyklopíme jedno vajce. Posolíme a v rúre

zapečieme. Podávame so šálatom.

RYŽOVÁ SADLINA

Rozpočet: 60 g udusenej ryže, 2 vajcia, 1 dl mlieka, sol.

K udusenej ryži přidáme vajcia rozšľahané v mlieku, osolíme a dáme do vymastenej nádoby, ktorú vložíme do väčšej nádoby s vodou. Prikryjeme a varíme asi 15 minút.

NEVIETE SI PORADIŤ S RÔZNYMI ŤAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSŤAMI, KTORÉ VÁS ROZČULUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka), František Bednářík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luščinský (Zelów), Lídia Mšalová (Zubrzyca Góra), Lídíe Mundilová (Kucov), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gęsiniec), Valérie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmansky (Tríš), Andrej Vojtas (Jurgów). Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valérie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Magdalena Polakowska; red. graf. — Elzbieta Ksybek.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wilejska 12, tel. 28-24-11.

PSYCHO-ZÁBAVA

JMÉNO VĚSTÍ

RENÁTA — druhé dítě v četnější rodině. Postavy vyšší nebo střední, štíhlé, zteplié, náchynlá k otylesti. Hezká, rozumná, bystrá, chytrá, poutavá, má sex-appeal. Oči hezké a tmavé, vlasy husté, hebké, nosí jednoduchý účes. Nejčastěji hnědovlásky nebo černovlásky. Renáta je statečná, dovede si poradit v každé životní situaci, psychicky odolná, v domácnosti je nejvyšší autoritou. Vyzařuje z ní obrovská vnitřní síla, ačkoliv budí dojem měkké a slabé bytosti. Ve škole nadaná, nedovede se však systematicky učit. Proto často neukončí školu, nastoupí do zaměstnání a vzdělání doplňuje ve škole pro pracující. Ráda se hezky obléká, zbožňuje zábavu, miluje hudbu a přímo vásivné šperky. U chlapců má úspěch, partnera však vybírá velmi opatrně. Provádí se zpravidla za tichého, klidného a pomalého muže, který zcela podléhá jejímu vlivu. Všeobecně se soudí, že Renáta je povrchná a lehkomyslná. Ve skutečnosti je vážná a stále hledá smysl a náplň života. Nejčastěji pracuje v kanceláři jako psářka na stroji nebo sekretářka. Protože je obratná, dovede si vydělat peníze a luxusně si zařídí byt. Mívá časté konflikty s rodinou, která ji nechápe. Její jediná přítelkyně má stejně záliby i povahu jako ona. Renáta mává zpravidla dvě děti, první je chlapec. Poměrně rychle s manželem zbohatnou, ale manželství není právě nejštastnější. Její zdravotní stav je celkem uspokojivý až na časté migreny a žaludeční potíže. Její šťastný kámen je smaragd, nepříznivý den středa, šťastná čísla sedm a dvacet čtyři. Nejštastnější je od dvaceti sedmi do třiceti pěti let.

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA ZA PRESDUDOK NASICH BABIČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNÍVA:

Bandita — nachádza sa v nebezpečenstve
— byť ním prepadnutý — prežije veľký strach
Banka — starosti a trampoty
Blahoprianie obdržať — twoje priania sa nesplnia
Cestou priamo chodiť — neradostný život
Cerpať niečo — budeš mať zbytočné výlohy
Dážď mierny — zisk
— silný — hrozí ti nemoc
— ráno — prijemná zmena
— premočený ním byť — nemoc a strata
Divá svíňa — zistiš zlo
Hnis vidieť — nemoc, starosti
Holohlavý byť — stratiš priateľa — príbuzného
Hospodárstvo — tvoja námaha bude odmenená

Inventúru robit — vyplatiš dlužoby
Jazdiť na trh — dostaneš dôležitú správu
Kvapky vidieť — budeš prelievať slzy
Klarinet počuť — prídeš do nudnej spoločnosti
Kobyla — bohatý zisk
Lojová sviečka — budeš dlho žiť
Motorka — nebezpečie pred tebou
Mzdu obdržať — strata
Novinky počúvať — list z veľkej diaľky
Nuly vidieť — úspech v práci
Oceán — veľmi dlhá cesta.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

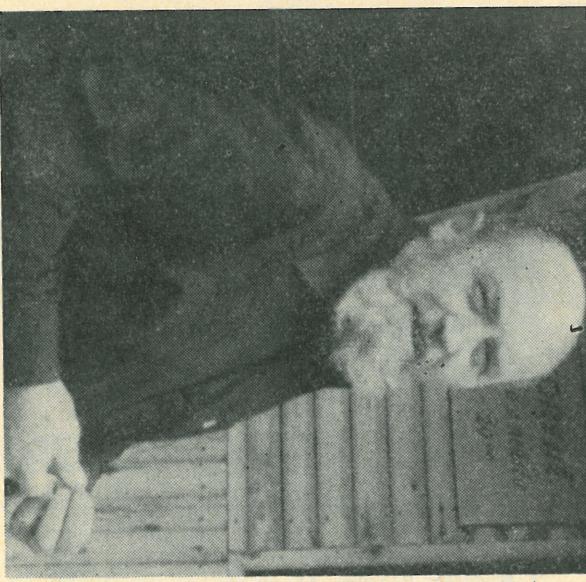
Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57. Adres ZG TKCis; 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38. tel. 212-92. Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okresem prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państewskie i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch“. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeraty na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Biuro Kolejowe Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajo- wej o 50%.

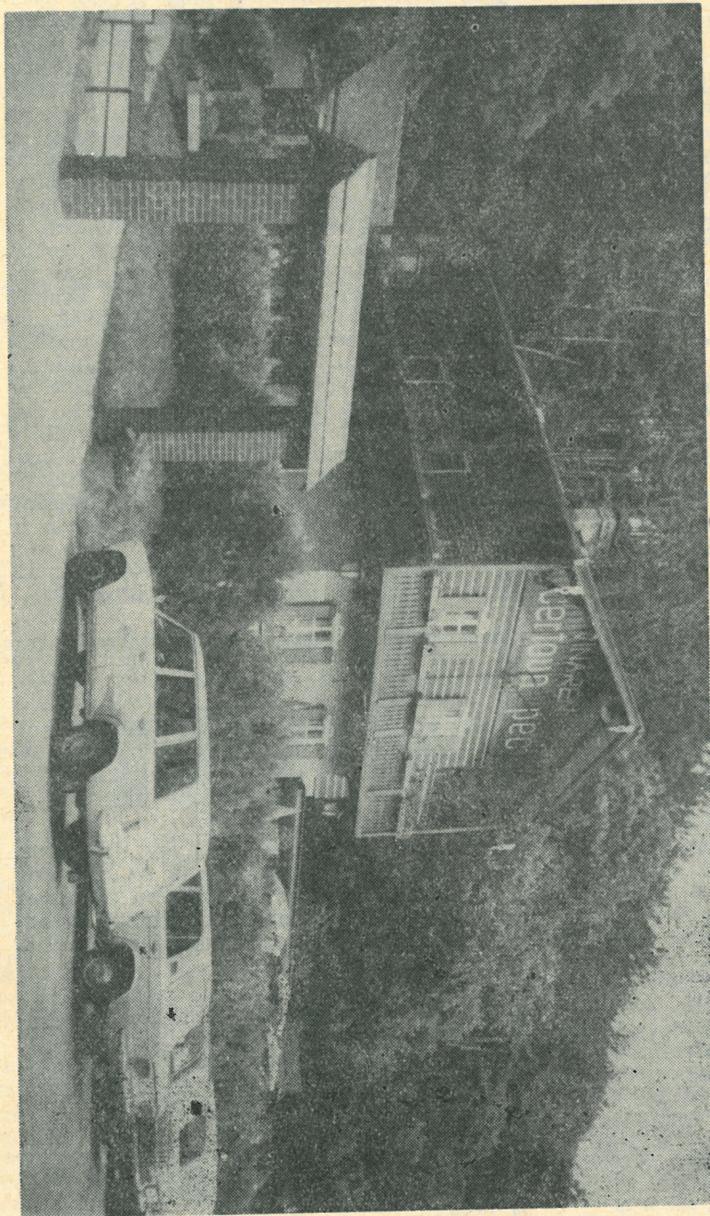
Oddano do skladu 6.10.1978. Numer podpisano do druku 16.11.1978 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch“, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1288. Nr indeksu 38601/38501. S-26.

V ČERTOVEJ PEČI AKO V RAJI

Pohľad na Certovú pec.

Vedúci strediska dr. Milan Abel.

Tento podnik, nedaleko svetoznámých kúpeľov Piešťany, nesie názov Vináren, ale už dawno je to mielen vináren, čo prísluší vínom z nedalekej obce Radošiná, ktoré mala na svadobnom stole aj anglická královna. Čertova pec sa stala za siedmich niekoľko rokov známym turistickým centrom.

Na ceste do Piešťan nás pristavili nemeckí turisti a pýtali sa na Certovu pec. Chceli tam stráviť dovolenku. O tom, ako je tu pekne, sa dozvedeli doma v NDR, muž ešte skusil aj on. Turisti z Polska sme nasi už v malom útulnom autocampingu hned vedla Certovou pec. Co ich sem priviedlo? Lačne ubytovanie a ambulantné liečenie v piešťanských kúpeľoch. Mnohí hostia i pacienti piešťanských kúpeľov považujú za samozrejnosť potas svojho pobytu navštiviť aj toto príjemné miesto. A do tretej je Certová pec mestom, kde sa zastavia roční výletníci, prechádzajúci okolo, aby aby sa tu občerstvili.

Tento podnik, nedaleko svetoznámých kúpeľov Piešťany, nesie názov Vináren, ale už dawno je to mielen vináren, čo prísluší vínom z nedalekej obce Radošiná, ktoré mala na svadobnom stole aj anglická královna. Čertova pec sa stala za do-

školské výpravy idúce okolo Čertovej peci zavítajú na prehliadku 27 metrov dlhej jaskyne osídanej už neandertáskym ľudekem i na prehliadku miesta, kde sa nášli významné archeologicke pamiatky. Keď berieme do úvahy, že je tu aj prekrásne okolie, niet sa čo diviť, že je tu neustále čulý ruch. V sezóne i mimo nej.

Čertova pec je naširoko-daleko známa aj tým, že si drží neustále vysoký štandard v chutnou huspeninou a špeciálnymi restovanými pečienkami? Certová pec sme niesť zaevideovali ako vzor hygieny s prikladne čistým sociálnym zariadením. Možno ju pochváliť aj za to, že ponuka vysoko kvalitné a chutné jedlá a snaží sa neustále rozvíjať a zlepšovať svoje služby.

Hovorili sme s dlhoročným vedúcim podniku dr. Milanom Piovarcim. Previedol nás po prevadzko-

ko, ktoré pripravili pre deti hostov, - zoznámil s priemernými priestormi autocampingu — vlnusnými altankami i malým zverincom so sŕnkami, ktoré spríjemňujú pobyt tým, čo si vybrali tento pekný kút slovenskej prírody na dovolenkou. Všade sme nasi prikladnú čistotu, poriadok a prijatelnosť, ktoré piešťanské kúpeľov povážujú za samozrejnosť potas svojho pobytu navštiviť aj toto príjemné miesto. A do tretej je Certová pec mestom, kde sa zastavia roční výletníci, prechádzajúci okolo, aby aby sa tu občerstvili.

Samozrejme, že aj podnik má problémy. Nie napriek tomu má pred sebou jeden jediný cel: chce, aby sem hostia radi chodili. A to tak hostia z cudziny, ako aj domáci. Aby turistické stredisko, len kúsok za svetoznámymi Piešťanami, bolo vždykdy dobre. Tí, ktorí sa narodili okolo 4. decembra malí by si však dat pozor

Pre osoby narodené v znamení Strelca, ťeda od 23. novembra do 21. decembra, bude koniec roka priaznivým obdobím pre súkromné záležitosti, cestovanie a vôbec všetko, čo je spojené s pohybom. Uspechu v láske budú mať najmä narození okolo 1. decembra. Zdravie Strelcov sa v tom čase zlepší. Finančné záležitosti budú dobré, preto si môžu odložiť na nejakú ďalšiu investíciu v domácnosti alebo na budúciu dovolenkú.

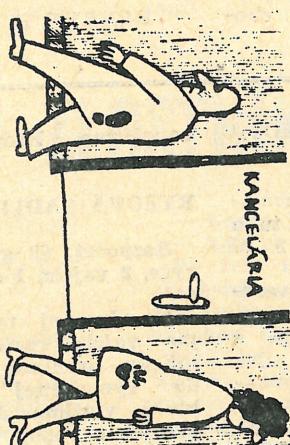
Začiatok roku 1979 budú mať tiež spoločenské udalosti, záberom, plesy a súťaže aj sobáš v rodine. Vzťahy Strelcov k partnerom budú vždykdy dobre. Ti, ktorí sa narodili okolo 4. decembra malí by si však dat pozor

na zdravie, kresť im prechladnutie. Možu sa tiež vyskytnúť spory a iné tázosti v práci. Začiatok jari bude pre výšinu priaznivý. Česák niektorí musia počuť, že s nepokojom a stravou dovery osôb, na ktorých im zvlášť záleží. Ti, ktorí v tomto čase nebudu prejavovať nervozitu, môžu rábať s uznaním v trvajúcej práci a výtrvalostí. Zasa pre cestovanie a lásku najpribližnejším obdobím pre Strelcov bude koniec apríla a začiatok mája. Vtedy aj osameň lúda môžu dufať, že streľiaci dobrého partnera pre ďalšiu životnú cestu. Veľkú pre Strelcov prvý polrok bude dobrý a môžu ťeda s optimizmom hrať diet do budúcnosti v roku 1979.

STRELEC

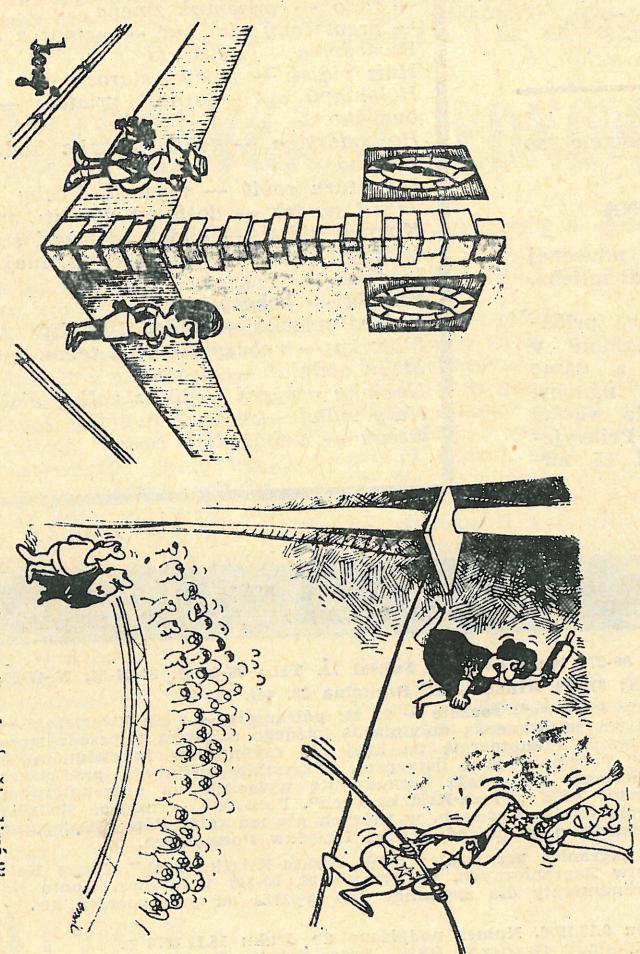

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

HUMOR

ON ♣
A ONA

„Jeho žena je dosť žiarlivá!“
NEUE REVUE — Hamburg